

Begrutting Dantumadiel 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding.....	6
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	14
Programma 2: Mienskip.....	23
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	27
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	35
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	41
Programma 6: Iepenbiere Romte	47
Algemiene dekkingsmiddels	52
Overhead	54
Heffing VPB	55
Onvoorzien	56
Geprognostiseerde balans per 31 december	57
De meerjarenbegroting 2021 – 2024.....	58
Paragraaf lokale heffingen.....	60
Paragraaf weerstandsvermogen	66
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	72
Paragraaf financiering.....	77
Paragraaf bedrijfsvoering.....	81
Paragraaf Verbonden partijen	84
Paragraaf grondbeleid	100
Vaststellingsbesluit	103

Voorwoord

Een financieel stabiele gemeente. Dat is onze ambitie.

En dat is in deze tijd geen eenvoudige opgave. Niet alleen voor ons, maar voor alle gemeenten. Het is onduidelijk wat de coronacrisis uiteindelijk voor effect zal hebben. Maar ook de herziening van het gemeentefonds, de stelpost jeugdzorg in de algemene uitkering, bezuinigingen in het sociaal domein en het kapitaalgoederenbeheer brengen onzekerheid met zich mee.

Het is tegen deze achtergrond dat de begroting 2021 aan u wordt gepresenteerd. Ook in Dantumadiel moeten alle zeilen bij gezet worden om de financiën in evenwicht te houden en de inkomsten en uitgaven te balanceren.

De begroting die voor u ligt, is inclusief voorgestelde ombuigingen meerjarig sluitend. Om dit te realiseren is het onder andere nodig om de kostendekkendheid van onze dienstverlening aan de burger te verhogen.

Door gebruikers van onze diensten wat meer te laten betalen hoeven we in 2021 de gemeentelijke belastingen niet extra te verhogen.

Verder is het noodzakelijk om te kijken naar ombuigingsmaatregelen in 2022 en verder zodat we over de minimale benodigde weerstandsvermogen beschikken. We willen hierbij onder andere kijken naar besparingen door structureel deels thuis te werken en het anders organiseren van welzijnswerk.

Het zijn urgente, noodzakelijke opgaven. Samen met u zullen we regie moeten nemen en moeten doorpakken om onze dierbare gemeente toekomstbestendig te maken. Ik hoop dat u met dit document een instrument in handen heeft om deze rol samen met ons daadkrachtig op pakken. Zodat we ook in de toekomst de gemeente blijven die veel te bieden heeft. Waarin het goed wonen, werken en recreëren is. Een gemeente die ruimte geeft aan initiatieven en ideeën van de inwoners en waar het persoonlijke contact en een goede verbinding met de samenleving voorop staat.

Rest mij nog iedereen te bedanken die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze begroting.

Namens het college van B&W,

Wethouder Rommy Kempenaar

Inleiding

Uitgangspunten van de begroting

Uitgangspunt voor het opstellen van de begroting 2021-2024 is de Perspectiefnota 2021 - 2024. Na vaststelling van de perspectiefnota op 8 juli 2020 zijn er nog diverse mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingssaldo.

Uitgangspunten bij de begroting 2021-2024

Voor het financieel beleid wordt als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is als er een structureel en reëel sluitende begroting is waarbij ook het eerste jaarschijf sluit. Het andere uitgangspunt is dat de algemene reserve voldoet aan de vastgestelde hoogte op basis van ingeschatte risico's.

De provincie heeft als toezichthouder een wettelijke plicht om gemeentelijke begrotingen te toetsen op structureel en reëel evenwicht. De toetst vindt eerst plaats op het begrotingsjaar en indien deze niet in evenwicht is moet aangetoond worden dat het evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming wordt hersteld. Hierbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief waarbij in de opvolgende begrotingen alleen de laatste jaarschijf sluit. Het is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en houden.

Voor het financieel beleid wordt daarom als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is met als randvoorwaarde dat er sprake is van een structureel sluitende begroting – en er dus op zijn laatst vanaf 2024 geen begrotingstekort meer is – en de algemene reserve aan de minimum vastgestelde randvoorwaarde moet voldoen.

Algemene financiële uitgangspunten

De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 2021 zijn:

- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De meicirculaire van het gemeentefonds wordt structureel verwerkt. De september- en december circulaire worden incidenteel voor het lopende jaar en het jaar T+1 verwerkt.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van ervaringscijfers en recente ontwikkelingen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risico analyse opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF).
- In de begroting wordt ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen conform de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.

Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende technische parameters.

Begrotingsparameter	Aan te houden waarde
Prijseffect bij interne budgetten (m.b.t. de leveringen binnen de gemeente)	Geen vaste aanpassingen, maximaal conform de prognose van de HCPI (geharmoniseerde consumentenprijsindex) 2021 van het Centraal Planbureau (CPB) in het Centraal Economisch Plan (CEP) van maart 2020: 1,8%.
Prijseffect bij externe budgetten (uitgaven)	Geen vaste indexering, eveneens maximaal conform CPB prognose van de HCPI 2020: 1,8%.
Rente % (voor interne verrekeningen: kosten kort geld, rekenrente reserves, kapitaallasten)	Uitgegaan wordt van het conform de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepalingen berekende omslagpercentage. Voor 2021 is deze vastgesteld op 0,6%.
CAO loonstijgingspercentage (betreft stijging bovenop periodieke loonstijging)	Op basis van afgesloten cao met daarbij een loonkostenstijging ten opzichte van 2020 van 2,9% voor 2021 en verder.

Uitgangspunten tariefbeleid

In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Voor de OZB wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: voor de lokale lasten uit te gaan van het bedrag 2020 + 1,8% inflatie. Hierbij de OZB te compenseren bij een daling of stijging in de afvalstoffenheffing en rioolrechten.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW-compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW-compensatie. (In afwijking van het vGRP 2014-2017 en in afwachting van het nieuwe vGRP wordt afgezien van een extra jaarlijkse verhoging).
Leges	Verhoging tarieven afhankelijk van kostenniveau, berekend op basis van het model opgesteld door de Adviesgroep Nederlandse Gemeenten (ANG-model).
Tarieven sportaccommodaties (binnen- en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2020.

Van deze algemene uitgangspunten kan met betrekking tot de OZB tarieven worden afgeweken op basis van een politieke afweging tussen bezuinigingen op uitgaven voor de burger versus tariefverhogingen voor de burger.

Uitgangspunten beleidsindicatoren

De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven door het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basis set van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is onder gebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren welke betrekking hebben op de eigen organisatie worden door de gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

Resultaat begroting 2021 – 2024

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2021 zijn opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-3.621	-2.592	-2.764	-2.768	-2.774	-2.783
2: Mienskip	-3.329	-3.882	-2.829	-2.777	-2.770	-2.766
3: Soarch en Wolwêzen	-23.940	-23.184	-22.764	-22.409	-22.339	-22.179
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-930	-781	-663	-663	-686	-686
5: Wenjen en Omjouwing	-77	-611	-677	-630	-520	-519
6: Iepenbiere Romte	-3.152	-4.173	-3.488	-3.634	-3.574	-3.565
Algemiene dekkingsmiddels	37.974	39.004	39.661	39.614	39.458	39.408
Overhead	-7.047	-6.924	-6.761	-6.601	-6.600	-6.598
Heffing VPB	0	-2	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-4.120	-3.144	-285	131	195	311
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-2.207	-2.424	-1.045	-1.042	-1.042	-1.042
Onttrekkingen aan reserves	2.546	4.610	1.052	951	855	855
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	339	2.186	7	-91	-187	-187
Geraamde resultaat	-3.781	-958	-278	40	8	124
Waarvan incidentele baten en lasten	0	52	57	12	0	0
Structureel begrotingssaldo	-3.781	-906	-221	52	8	124

Het geraamde resultaat wordt gecorrigeerd met incidentele baten en lasten om zo een goed beeld te krijgen van het structurele exploitatiesaldo. Het te corrigeren bedrag voor 2021 t/m 2022 bestaat uit een incidentele bijdrage aan de transitiebegroting van de FUMO ad € 12.000 voor 2021 en 2022, aan voorbereidingskosten voor nieuwbouw school ad € 21.000 in 2021 en aan eenmalige frictiekosten woonwerk-kilometers ad € 24.000.

Verschillenverklaring

Ten opzichte van de perspectiefnota wijkt de begroting 2021-2024 af. In onderstaande tabel worden de wijzigingen weergegeven.

Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023
Meerjarenbegroting 2020-2023	€ 763	€ 809	€ 1.027
Mutaties perspectiefnota	€ -201	€ 155	€ -78
Meerjarensaldo perspectiefnota 2021-2024	€ 562	€ 964	€ 949

1. Kostenbeheersing Sociaal Domein	€ -330	€ -330	€ -330
2. Autonome ontwikkelingen WMO	€ -150	€ -150	€ -150
3. Indexatie maatwerkvoorzieningen Jeugd	€ -105	€ -105	€ -105
4. Leges	€ -100	€ -100	€ -100
5. Treasury	€ -53	€ -53	€ -53
6. Urentoerekening grondexploitatie	€ -45	€ -45	€ -45
7. Openbaar groen	€ -20	€ -20	€ -20
8. Overig	€ -37	€ -121	€ -146
Primitieve begroting 2021-2024	€ -278	€ 40	€ 0

Toelichting verschillenverklaring

1. Kostenbeheersing Sociaal Domein

De grootste negatieve bijstellingen binnen project kostenbeheersing komen uit het cluster WMO. Het uitgangspunt van de oorspronkelijke berekeningen was onjuist: er is geen rekening gehouden met het uitnutting/verzilveringspercentage van afgegeven indicaties. De besparing is berekend op basis van 100% declaraties, terwijl in 2019 zo'n 75% van de uitstaande schadelast tot een declaratie leidde. Daarnaast bleek het plan voor maatregel W6 om de gehele groep klanten met huishoudelijke hulp terug te plaatsen van 3 naar 2 uren te ambitieus. In de praktijk blijkt ongeveer de helft van de klanten over te kunnen naar 2 uren.

2. Autonome ontwikkelingen WMO

Bij de tweede tussentijdse rapportage 2019 was de begroting voor Begeleiding WMO incidenteel met € 300.000 bijgesteld. Deze bijstelling wordt nu in de begroting 2021 structureel verwerkt. Oorzaak is een structurele toename in cliëntaantallen begeleiding WMO.

3. Indexatie maatwerkvoorzieningen Jeugd

Op basis van de contractuele verplichtingen met de zorgaanbieders is een indexatie van 2,25% meegenomen op de tarieven van 2021 voor de maatwerkvoorzieningen Jeugd. Per saldo levert dit een nadeel op van € 105.000.

4. Leges

In 2014 zijn de geldigheidstermijnen van de reisdocumenten gewijzigd van 5 jaar 10 jaar, waardoor er sinds 2019 minder verstrekkingen zijn geweest. Bij de jaarrekening 2019 is dit verwerkt en in de begroting 2021 zal dit structureel vertaald worden. Voor de leges burgerzaken is dit een structureel nadeel van € 70.000.

Door de invoering van PFAS en door Covid-19 is de verwachting dat de aanvragen tot bouwvergunning achter zullen blijven. Het verwachte nadeel van € 30.000 is structureel verwerkt in de begroting.

5. Treasury

Er vinden minder investeringen plaats in de grondexploitatie, waardoor de boekwaarden van de complexen dalen en er minder rente toegerekend kan worden aan de grondexploitatie. Per saldo levert dit een structureel nadeel op van € 53.000.

6. Urentoerekening grondexploitatie

Op begrotingsbasis worden er jaarlijks voor € 100.000 aan uren toegerekend aan de grondexploitaties. Uit een analyse van de afgelopen jaren is gebleken dat er in werkelijkheid veel minder uren aan de grondexploitaties worden besteed. Per saldo levert dit een structureel nadeel op van € 45.000.

7. Openbaar groen

In het verleden werden alle verwerkingskosten van groenafval in de tarieven van afvalstoffenheffing meegenomen. Omdat de gemeente ook verwerkingskosten maakt die niet toe te rekenen zijn aan de burgers, is deze systematiek aangepast. Per saldo levert dit een structureel nadeel op van € 20.000.

8. Overig

De overige verschillen hebben betrekking op diverse mutaties kleiner dan € 50.000.

Stand van de eenmalige middelen

Als uitgangspunt geldt dat de minimale omvang van de Algemene reserve op 1 januari 2021 gelijk moet zijn aan de berekende weerstandcapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald aan de hand van risico inventarisatie van NARIS. Bij de begroting 2021 zijn de risico's opnieuw geactualiseerd en is berekend wat het benodigde weerstandsvermogen moet zijn ter afdekking van deze risico's. Hierbij is rekening gehouden met eventuele risico's als gevolg van de uitbraak van COVID-19. Het benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 2.500.000.

Met betrekking tot de eenmalige financiële positie is in onderstaande tabel de stand van de Algemene reserve van Dantumadiel per 1 januari 2021 als uitgangssituatie genomen. De geraamde toevoegingen en onttrekkingen (meerjarig) zijn op dit saldo gemuteerd, zodat er een saldo op basis van rechten en verplichtingen ontstaat.

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023
Stand Algemene reserve 31 december	€ 1.388	€ 1.388	€ 931	€ 888
Geraamde mutaties 2021-2023		€ -171	€ -75	€ -124
Structureel exploitatiesaldo 2021-2023		€ -286	€ 32	€ 0
Herziene stand Algemene reserve	€ 1.388	€ 931	€ 888	€ 764
Minimaal benodigd weerstandsvermogen	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.500
Tekort Algemene reserve	€ -1.112	€ -1.569	€ -1.612	€ -1.736

Overige actuele financiële ontwikkelingen

Herijking gemeentefonds

Zoals bekend wordt de invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds met één jaar uitgesteld, van 2021 naar 2022. Voor het klassieke deel is aanvullend onderzoek nodig en voor het sociaal domein is een nadere analyse van de uitschieters gewenst. Eind november gaat een definitief voorstel naar de Tweede Kamer. Verwerking van de uitkomsten vindt plaats in de decembercirculaire 2020. Zo kunnen de effecten worden meegenomen in de Perspectiefnota 2022-2025. Op landelijk niveau wordt voorkomen dat dit onderwerp een item wordt tijdens de campagne voor de verkiezingen van de Tweede Kamer op 17 maart 2021.

Het aanvullend onderzoek voor het klassieke domein is vooral gericht op het verkrijgen van een betere aansluiting van de verdeelformules op de noodzakelijke kosten van gemeenten. Daarnaast bleken de tot nu toe ontwikkelde verdeelformules de bestaande knelpunten nog niet op te lossen. De verdeling van het sociaal domein staat in principe vast. Onderzoeksbureau AEF onderzoekt thans onder andere hoe uitschieters over het land zijn verdeeld of over grootteklassen. Informatie over de inhoudelijke achtergronden van de uitschieters kan mede input zijn voor eventuele flankerende maatregelen bij de invoering van de nieuwe verdeling. Bij flankerende maatregelen kan gedacht worden aan duur en omvang van de overgangsmaatregelen.

Het is nog onbekend wat de uitkomsten voor gemeenten zijn van de herijking, maar het beeld dat is geschetst op basis van de onderzoeken tot nog toe was dat het geld van oost naar west gaat en van platteland naar stad. Daarom heeft onze gemeente zich ook aangesloten bij de lobby van P10, een samenwerkingsverband van plattelandsgemeenten, om invloed uit te oefenen op de uitkomsten van de nu lopende vervolgonderzoeken.

Stelpost Jeugdzorg

In het meerjarenperspectief 2021-2024 is vanaf het jaar 2022 een stelpost jeugdzorg opgenomen van € 394.000. Het Rijk heeft incidenteel geld beschikbaar gesteld voor de problemen in de jeugdzorg. Het Rijk heeft daarbij aangegeven dat deze middelen structureel als stelpost opgenomen mogen worden. Dat betekent dat het nog onzeker is of dit geld definitief toegekend wordt. Wanneer er komend jaar geen toezegging vanuit het Rijk komt vervalt de stelpost. In onderstaande tabel de gevolgen voor het structurele saldo.

Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024
Jeugdzorg	€ 0	€ -394	€ -394	€ -394

Implementatie Omgevingswet

In september 2019 is het Plan van Aanpak implementatie Omgevingswet door het college vastgesteld en in uitvoering genomen. De invoeringsdatum was op dat moment nog 1 januari 2021 en daardoor moest worden uitgegaan van een krap invoeringsschema om te kunnen gaan werken volgens de regels van de wet. De invoeringsdatum is in juni 2020 met een jaar uitgesteld en daardoor ontstaan mogelijkheden om die invoering gedegen aan te pakken in de vorm van een programma-organisatie met vier deelprojecten (sporen).

De plannen van aanpak per spoor zijn eind juni rond gereed gekomen. Dat was met wat vertraging maar het is gelukt en de plannen liggen er nu met een tijdsplanning en de te leveren inzet in uren voor het gehele proces. Dat komt ongeveer neer op 27.000 uren voor het gehele proces dat volgens de wettelijke regels op 1 januari 2029 klaar moet zijn. Het college streeft ernaar om dat proces af te kunnen ronden voor 1 januari 2025.

De te plegen inzet in uren komt vooral terecht bij een aantal medewerkers die op meerdere fronten worden ingezet. Deze medewerkers hebben ook meestal een rol in de kernteams per spoor en daarnaast nog in

wergroepen binnen de sporen. Daar is door de teamleiders compensatie voor gevraagd omdat het reguliere werk ook gewoon doorgaat en gewerkt wordt met servicenormen die waargemaakt moeten worden. Dat is voorshands op te lossen binnen het door de gemeenteraad beschikbaar gestelde budget van de implementatie tot 1 januari 2024. Door de aan te brengen versnelling om per 1 januari 2025 klaar te zijn zullen wat bedragen naar voren worden gehaald en een eventueel aanvullend bedrag voor de implementatie (in het plan van Aanpak voorzien per 1 januari 2024) zal tijdig aan de raad worden voorgelegd.

Door o.a. de VNG wordt verwacht dat de implementatie van de Omgevingswet een structureel effect zal hebben op de gemeente als organisatie waaronder groeiende, krimpnde en veranderde capaciteiten, legesopbrengsten, vervallen taken, andere taken en veel decentrale beleidsruimte en daarmee keuzevrijheid op lokaal niveau. Keuzes die ook effecten hebben op de organisatie en de financiën. De uitkomsten daarvan zijn moeilijk te voorspellen. Daarom heeft de VNG een werkwijze ontwikkeld om de financiële effecten van de stelselwijziging op lange termijn inzichtelijk te maken. Die werkwijze biedt ondersteuning bij de strategische besluitvorming ten aanzien van de keuzes die voorliggen bij het invoeren van de Omgevingswet. Binnen het programma implementatie zal deze werkwijze verder worden opgepakt en vorm gegeven door de programma-manager.

Corona

Om de risico's van de Corona crisis in kaart te brengen is er een monitor ingericht om de belangrijkste risico's maandelijks te monitoren. Deze monitoring moet ertoe leiden dat risico's, voor zover mogelijk, actueel worden bijgehouden in relatie tot de ontwikkeling van de crisis.

De monitor is input geweest voor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2021. Verder sluiten wij qua rapportage aan bij de huidige planning en control cyclus. Als er echter aanleiding toe is om u eerder te informeren dan zal dit buiten de reguliere rapportage cyclus om worden gedaan.

Inmiddels zijn er ook twee compensatiepakketten aangekondigd. Deze hebben betrekking op het jaar 2020 en zullen financieel verantwoord worden in de tweede tussentijdse rapportage 2020.

Disclaimer

De calculatie van de risico's kent een groot onzekerheidsgehalte en kan daardoor erg fluctueren. Er zijn geen ervaringscijfers beschikbaar waaraan de risico's getoetst kunnen worden.

Kostenbeheersing Sociaal Domein

De afdeling Meidwaan en Soarch werkt sinds de zomer van 2019 aan de bezuinigingsmaatregelen in het sociaal domein. Met deze kostenbeheersing zou vanaf 2021 een structurele ombuiging van € 1,9 miljoen gerealiseerd moeten worden. Als raad wordt u per kwartaal op de hoogte gehouden van de voortgang.

Ruim een jaar na aanvang van het project kostenbeheersing sociaal domein kan vooralsnog worden teruggekeken op positieve resultaten. Zo is bijvoorbeeld het contractmanagement op de jeugdwet verbeterd, is het aantal dure dagbestedingstrajecten teruggedrongen en worden door betere afspraken minder bewindvoeringskosten gemaakt. Ook hebben we grote stappen gemaakt op het gebied van data en monitoring (Koersvast sturen). Er zijn echter ook zorgen. Door de gevolgen van het coronavirus hebben veel kostenbeheersingsmaatregelen vertraging opgelopen. Daarnaast blijft de zorgvraag binnen de WMO maar toenemen en laat de bijstandpopulatie voor het eerst sinds 2017 een groeiende trend zien.

Het jaar 2021 wordt een jaar vol uitdagingen en onzekerheden. De afdeling Meidwaan en Soarch zal zich blijven inzetten om de kostenbeheersingsmaatregelen zo goed mogelijk tot uitvoering te brengen. Ook zullen we continue blijven werken aan nieuwe besparingsmogelijkheden. Binnen de bedrijfsvoering zien we mogelijkheden tot verdergaande digitalisering bij de invoering van het nieuwe zaakstelsel. In de uitvoering geven we verder invulling aan het gebiedsgerichte werken en zullen de onderwijszorg-concepten en andere ketensamenwerkingen nog verder vorm krijgen.

De werkzaamheden rondom de maatregelen worden zoveel mogelijk opgenomen in de reguliere bedrijfsvoering van de afdeling. De monitoring en het bijsturen zullen centraal blijven staan. Waar u in 2020 ieder kwartaal uitgebreid op de hoogte werd gehouden van de voortgang, zullen we in 2021 volgens de reguliere P&C-cyclus rapporteren. Het project komt daarmee eind 2020 tot een einde.

Kapitaalgoederenbeheer

De onderhoudsplannen zijn niet meer actueel en dienen geactualiseerd te worden. In 2020 en 2021 worden de beleidsplannen herzien. Verwacht wordt dat wanneer de huidige beleidskeuzes gehandhaafd blijven, het jaarlijks onderhoudsbudget verhoogd moet worden. Dit komt doordat de financiële consequenties bij uitbreiding van het areaal niet altijd goed zijn verwerkt in de begroting. Daarnaast is er in de afgelopen jaren geen periodiek update geweest van de gegevens, zoals stijging in de kosten, meer areaal in beeld, en de financiële consequenties verwerkt in de begroting.

De Provincie beoordeelt jaarlijks aan de hand van Het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader (GTK) op basis van een toetspuntenlijst het toezichtregime. Volgens deze toetspuntenlijst dient de gemeente actuele (< 5 jaar.) meerjaren onderhoudsplannen voor alle kapitaalgoederen te hebben en de financiële consequenties verwerkt te hebben in de begroting. Op dit moment voldoet de gemeente hier niet aan.

In 2021 is het beschikbare budget kaderstellend. Op basis van de inspecties wordt er een onderhoudsplanning voor 2021 gemaakt. Het meest urgente onderhoud krijgt de hoogste prioriteit zodat er voorkomen wordt dat er kapitaalvernietiging ontstaat.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, R. Kempenaar
Programmaregisseur : D. de Jong, S. Elverdink
Programmamanager : H. Verbunt

Inleiding:

Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente.

Daaraan is in de afgelopen jaren dan ook de nodige aandacht besteed, wat onder andere tot uitdrukking kwam in de ontwikkeling en vaststelling van een aantal documenten, zoals de Besturings- en Organisatiefilosofie 2017 (BOF), Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân 2018 en natuurlijk het nieuwe Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Daarbij wordt deze raadsperiode ingezet op de hierna onder 101.1 t/m 101.3 genoemde speerpunten.

Eén van de opbrengsten van de programmamarkt van maart 2019 is daarbij dat er extra aandacht komt voor bewustwording over (digitale) laaggeletterdheid en hulp voor en doorverwijzing van mensen die daaraan behoefte hebben.

Ten aanzien van interne dienstverlening en bedrijfsvoering worden alleen doelen of activiteiten opgenomen als die bijdragen aan een betere (externe) dienstverlening aan de klant. Het belang van een goede interne bedrijfsvoering voor onze externe dienstverlening is onmiskenbaar.

Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip, maar een gebiedsgerichte benadering is natuurlijk ook terug te vinden bij de doelstellingen op het gebied van een krachtig en eigentijds bestuur.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.

Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.

Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk.

Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is zoveel mogelijk aangesloten op het bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door alle programma's heen) expliciet op activiteitsniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen). Tijdens de eerder gememoreerde programmamarkt bleek dat toezicht en handhaving op het gebied van overlast in de openbare ruimte meer aandacht verdient. Een maatregel in dat kader is de aanstelling en inzet van jeugd-BOA's.

De ontwikkelingen op het gebied van burger- en overheidsparticipatie en nieuwe democratie zijn niet aan onze gemeente voorbijgegaan. Sterker nog, het gemeentebestuur van Dantumadiel zet al jaren in op een grote(re) rol voor de burger als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Die lijn is in het bestuursakkoord 'Ús Dantumadiel' en daarom ook in dit programma doorgetrokken. Dantumadiel wil een sterke en zelfstandige gemeente zijn, waarbij het bestuur dicht bij de burger blijft en daarmee ook nauwe contacten onderhoudt.

Die sterke positie is mede gebaseerd op een gezonde financiële huishouding.

Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (en niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:

De gemeente Dantumadiel is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening, goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Verbeteren van de dienstverlening

Kerdoelen

101.1 Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe

Speerpunt:

- Optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

101.2 Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid

Speerpunten:

- Persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- Hoge klanttevredenheid;
- Optimaliseren loketfunctie.

101.3 Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen

Speerpunten:

- Klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- Deregulering.

Onderwerp: Veilige woon- en leefomgeving

Kerdoel

102 De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte

Speerpunten:

- Ondermijning;
- High Impact Crimes (overvallen, straatroven, geweldsdelicten en woninginbraken);
- Jeugd en veiligheid (jeugdgroepen en middelengebruik);
- Sociale veiligheid (waaronder personen met verward gedrag en overlast door burenen);
- Evenementenveiligheid;
- Wijkagenten.

Onderwerp: Krachtig en eigentijds bestuur

Kerdoel

103 De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie

Speerpunten:

- Sterke zelfstandige gemeente;
- De inwoners centraal;
- Een bestuur dat ruimte geeft aan de samenleving;
- Een gemeente die vanuit eigenheid communiceert en zich profileert.

Onderwerp: Financieel degelijke en zuinig beleid

Kerdoel

104 Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr	Doelen	Activiteiten
101.1	Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe	
	In 2021 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	Het plan van aanpak dat in 2019 is opgesteld, is vertaald naar uitgangspunten voor implementatie van het zaakstelsel. In 2021 zullen nieuwe formulieren ontwikkeld worden bij de producten en diensten die via de website worden aangeboden, maar waarvoor nog geen digitale aanvraag mogelijk is (bv. evenementenvergunning).
101.2	Een beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid	
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0. (2018: 6,7)	Jaarlijks wordt de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening gemonitord. In 2021 zal een tool aangeschaft worden waarmee vaker en nauwkeuriger kan worden gemeten.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0. (2018: 6,7)	Investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma gericht leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant (klantbetrokken benadering) en de zelfredzaamheid van de klant bevorderen.
	Cijfer klanttevredenheid is in 2021 gestegen naar een 7,0. (2018: 6,6)	Ontwikkeling actieve sturing op managementinformatie.
	Realisatie van een meetinstrumentarium in 2021.	Realisatie gestructureerde deelname aan 'Waar staat je gemeente?'.
	Alle schriftelijke communicatie van de gemeenten is vanaf 2021 op B1 niveau.	Uitvoering en afronding project duidelijke taal (gestart in 2020).
101.3	Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen	
	Vanaf 2020 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.	De in 2019 op basis van het dienstverleningsconcept vastgestelde servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.
	Effectieve implementatie van de Omgevingswet.	Uitvoering van de Omgevingswet.
102	De inwoners ervaren een veilige leefomgeving, zowel thuis als in de openbare ruimte	
	Aanpak verkeersveiligheid in Dantumadiel (op naar nul slachtoffers) door vergroten van de feitelijke verkeersveiligheid én het verhogen van de verkeersveiligheidsbeleving (zie ook programma 6)	De integrale verbinding tussen verkeer & vervoer én veiligheid wordt geïntensiveerd door een structurele samenwerking te organiseren tussen deze beleidsafdelingen, aangevuld met de politie. Verkeersveiligheid wordt structureel geagendeerd in het operationeel veiligheidsoverleg met de politie én minstens eenmaal per jaar in de lokale gezagsdriehoek.

Nr	Doelen	Activiteiten
	Aanpak woninginbraken: realiseren stabilisering van het aanpak (woning)inbraken naar het niveau van 2017.	Vergroten van het risicobewustzijn én meldingsbereidheid door blijvende inzet op inbraakpreventie, met name rond de 'donkere dagen' en vakantieperiodes. Dit wordt gedaan door het inzetten van allerlei communicatiemiddelen, maar ook door het organiseren van inbraakpreventieavonden, het gebruiken van lichtkranten of de inzet van bijvoorbeeld de 'preventietruck'.
		Preventief bestrijden van heling door de verdere uitrol van het Digitaal Opkopers Register (DOR), waarmee de registratieplicht van handelaren in tweedehands goederen wordt gefaciliteerd.
		Insteken op buurtpreventie door de begeleiding, facilitering en bekendmaking van WhatsApp groepen (onder andere door WhatsApp-borden ter beschikking te stellen).
	De komende jaren wordt er ingezet op de aanpak van problematische jeugdgroepen en groepsgedrag door: • het verminderen van criminaliteit en overlast • het versterken van de sociale positie en de jongeren perspectief bieden • het verstoren van de negatieve groepsdynamiek • het voorkomen van aanwas het vergroten van het veiligheidsgevoel in de wijken en dorpen en onder de jongeren	Implementatie en verdere ontwikkeling van de aanpak problematische jeugdgroepen en groepsgedrag (inclusief juridisch kader voor o.a. het delen van informatie). Hierbij is aandacht voor de capaciteit en beschikbaarheid van jongerenwerk en gemeentelijke toezichthouders/ boa's.
		Jeugdoverlast is een samenspel en per casus/groep wordt een concrete aanpak ontwikkeld. Daar waar sprake is van structurele overlast, worden (fysieke) maatregelen getroffen.
		Blijven investeren in de aanpak op en rond De Swemmer.
	De komende jaren moet de overlast door verwarde en overlast gevende personen worden verminderd, het draagvlak op straat en in de buurt worden vergroot en een snellere toeleiding tot zorg en ondersteuning.	Naast deelname aan de regionale aanpak wordt lokaal ingezet op (multi)casuïstiek waarmee de overlast door personen met verward gedrag wordt beperkt.
		Uitvoeren van de Wet verplichte ggz, waaronder het trainen van gemeentelijke medewerkers.
	Medewerkers, inwoners en ondernemers herkennen ondermijnende criminaliteit en weten hoe en waar ze dit moeten melden. Er is hierbij specifiek aandacht voor het buitengebied.	Er wordt projectmatig ingezet op locaties, fenomenen en branches binnen de gemeente waar nog onvoldoende zicht op is. De zogenaamde witte vlekken en gelegenheden.
		Er wordt extra ingezet op de ambtelijke en bestuurlijke integriteit en weerbaarheid in relatie tot het thema ondermijning.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Het uitvoeren van onderzoeken die voortvloeien uit de in het ondermijningsbeeld genoemde signalen, bovenop de reguliere werkzaamheden. Het consequenter inzetten van het beschikbaar bestuurlijk instrumentarium. Er wordt extra ingezet op bewustwording van inwoners, ondernemers en de eigen organisatie.
103	De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie	
	Versteving van de zelfstandige positie mede door krachtige samenwerking in en buiten de gemeente.	Een sterk en ondernemend college dat actief investeert in contact met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen in de gemeente – vernieuwend en toekomstgericht – op basis van een per jaar vast te leggen plan van aanpak (PvA), op te stellen visie en invoering van Team Dantumadiel. Zie ook programma 4, paragraaf 1.1. Onderdeel van het PvA is ook een dorpenverkenning/-toer van het college welke uitmondt in gezamenlijke afspraken en acties. Onderzoek naar wat daarnaast nodig is om een verdere versteving van de zelfstandige positie vorm te geven, bijvoorbeeld door specifieke functies voor advies, ondersteuning, of facilitering van bestuur en samenleving. De samenwerking met de dorpen wordt verder aangehaald, o.a. via deelname aan het DOM 2.0 project. Daarnaast wordt de samenwerking met Noardeast-Fryslân en samenwerking in regionaal en provinciaal verband maximaal benut.
	Raad en college bieden ruimte aan initiatieven uit de samenleving en meer zeggenschap voor de burger.	Doorontwikkeling positie en betrokkenheid van de raad m.b.t. burgerparticipatie/overheidsparticipatie (workshops, kennisdeling, digitale leeromgeving nieuwe democratie, e.d.). Pilots waarbij zeggenschap en budgetverantwoordelijkheid wordt overgedragen.
	De samenleving herkent de gemeente als een sterke en zelfstandige gemeente, waarin de inwoners centraal staan.	Op eigen manier vanuit eigenheid communiceren over onze gemeente. Inloopsprekuren voor college. Collegevergaderingen en hoorzittingen in de dorpen houden.

Nr	Doelen	Activiteiten
		College en organisatie leggen actief contact met en betrekken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, waaronder mensen met een spilfunctie in de samenleving, maar ook mensen die minder kunnen meekomen (zoals minder (digitaal) geletterden) door extra ondersteuning (maatjes). Zie hiervoor ook 1^e activiteit bij subdoel 1. Sterke netwerken in de samenleving zoals verenigingen, kerken en voedselbanken benutten om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Zie hiervoor ook 1^e activiteit bij subdoel 1. De gemeente speelt steeds meer in op de zelfredzaamheid van inwoners en benut de kracht van de samenleving, o.a. middels het fonds 'It is oan jo'.
104	De gemeente voert op financieel gebied een degelijk en zuinig beleid*	

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Dienstverlening</i>
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2018)
<i>Veilige woon- en leefomgeving</i>
Veiligheidsagenda Dantumadiel 2020 – 2023: Mei elkoar foar feiligens
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2020 – 2023 (Politie)
Beleidsplan Veiligheid 2019 – 2022 (Veiligheidsregio Fryslân)
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Beleidsregels artikel 13b Opiumwet (2019)
<i>Krachtig en eigentijds bestuur</i>
Bestuursakkoord Us Dantumadiel
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2018)
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Gemeente Noardeast-Fryslân	Via een centrumregeling en een dienstverleningshandvest is de ambtelijke dienstverlening door Noardeast-Fryslân aan Dantumadiel vastgelegd en daarmee is de gemeente Noardeast-Fryslân een belangrijke partij bij het realiseren van doelstellingen door alle programma's heen.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving.
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	0,10	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	0,10	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	787,46	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	0	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2019	143,00	132,00
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2018	0,50	2,20
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2018	3,60	4,90
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2018	0,80	2,50
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2018	3,40	5,80

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
	bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens	CBS

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
	worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	GMSD

Overzicht baten en lasten 2021 Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	0	-1.234	-1.233
Dienstverlening	182	-367	-185
Veiligheid	33	-1.378	-1.345
Totalen voor mutaties reserves	215	-2.979	-2.764
Toevoegingen aan reserves	0	-9	-9
Onttrekkingen aan reserves	2	0	2
Geraamd resultaat	217	-2.988	-2.771

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, G. Wiersma
Programmaregisseur : M. Jansen
Programmamanager : L. Venekamp

Inleiding:

Vitale en levendige dorpsgemeenschappen vormen samen een vitale en levendige gemeente. Activiteiten en evenementen op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend te ondersteunen en samenwerking te stimuleren.

Met het oog op de bevolkingsontwikkelingen wil de gemeente de basisvoorzieningen op peil te houden en waar mogelijk met de inwoners, ondernemers en dorpsbelangen initiatieven oppakken om een plus mogelijk te maken op het voorzieningenniveau. Het realiseren van een toekomstbestendige voorzieningenstructuur (waaronder goede onderwijshuisvesting) zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen, sportverenigingen, kerken, bedrijven) en de dorpen (inwoners). Hierbij wordt vormgegeven aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt.

Jongeren met een goed opleidingsniveau en met de juiste vaardigheden en competenties hebben meer kansen op de arbeidsmarkt. Daarom wordt binnen dit programma ingezet op talentontwikkeling en goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.

Van een overheid die beslist en stuurt en daar waar nodig mensen en organisaties daarbij betreft, veranderen we naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën. De rol van de gemeente is binnen dit programma dan ook vaak die van:

- een 'netwerkende overheid', die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt;
- een betrokken overheid die voorkomt dat mensen niet mee kunnen komen of tussen wal en schip raken.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente gaan we met initiatiefnemers en partners een proces in en het resultaat is niet altijd vooraf te bepalen. De doelen zijn dan minder 'smart' geformuleerd. Om de resultaten te volgen wordt gebruik gemaakt van de burgerpeiling Waarstaatjegemeente die om de twee jaar plaatsvindt. Waar nodig wordt een eigen nulmeting uitgevoerd en door de gemeente zelf periodiek gemonitord.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Sociale verbondenheid

Kerdoelen

201.1 Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers

Speerpunten:

- Aanbod van culturele activiteiten;
- Aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;
- Sportactiviteiten;
- Verenigingsleven;
- Vrijwillige inzet in dorpen.

Waar gaat programma 2 'Menskip' over?

201.2 Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Speerpunten:

- Ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop;
- Duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt;
- Participatie van burgers;
- Samenhang in initiatieven waar mogelijk;
- Overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid.

Onderwerp: Voorzieningenniveau

Kerdoel

202 Beter passend voorzieningenniveau

Speerpunten:

- Onderwijs;
- Culturele voorzieningen (culturele infrastructuur);
- Sportvoorzieningen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's).

Onderwerp: Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Kerdoelen

203 Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst

Speerpunten:

- Doelgroep jongeren;

Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

Nr	Doelen	Activiteiten
201.1	Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers	
	Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten (o.a. cultuur en sport) al dan niet in verenigingsverband gericht op de levendigheid van de dorpen.	Er wordt een cultuurnota opgesteld waarna uitvoering zal worden gegeven aan de daarin opgenomen activiteiten. De sportnota 'Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen' wordt uitgevoerd. Deze nota wordt in 2021 mede i.v.m. het proces van het sportakkoord geëvalueerd en waar nodig herzien. Er wordt ingezet op sportstimulering in verband met het gezondheidsbeleid (leefstijl). We richten ons met name op, verenigingen, sportaanbieders en het (bewegings)onderwijs. Inzet van de buurtsportcoaches is hierbij onmisbaar, zal daarom worden gecontinueerd. De inzet van de buurtsportcoaches op scholen wordt structureler en formeler. De overlegstructuur verenigingen-gemeente wordt geëvalueerd en indien wenselijk hervat op basis van een Lokaal Sportakkoord. Er wordt uitvoering gegeven aan de activiteiten die zijn benoemd in de notitie 'Het nieuwe jongerenwerken'

Nr	Doelen	Activiteiten
201.2	Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners	
	Inwoners hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving.	Streken, wijken en dorpen worden gestimuleerd en gefaciliteerd door middel van de inzet van de dorpencoördinator, burgerinitiatieven in het kader van it is oan jo en DOM-projecten in Driezum-Wâlterswald, Broeksterwâld en Rinsumgeast Sko ris oan wordt thematisch voortgezet onder andere in het kader van de implementatie van de Omgevingswet (proces Omgevingsvisie)
202	Beter passend voorzieningen-niveau	
	De maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) zijn toekomstgericht, betaalbaar en bereikbaar.	Er wordt in 2021 een gebiedsgericht proces doorlopen met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een toekomstgerichte voorzieningenstructuur.
	Het aanbod van onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen wordt zoveel mogelijk geclusterd met het oog op meer samenwerking en multifunctioneel gebruik.	In Feanwâlden wordt een haalbaarheidsonderzoek gestart om te beoordelen welke locaties voor de vervangende nieuwbouw van de basisscholen geschikt is en wordt onderzocht welke andere maatschappelijke voorzieningen gekoppeld kunnen worden aan deze ontwikkeling.
203	Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst.	
	Alle kinderen hebben, in het kader van een doorgaande leerlijn, in 2022 kennis gemaakt met nieuwe (technologische) ontwikkelingen en vaardigheden kunnen ontwikkelen die van belang zijn en een goede aansluiting op de arbeidsmarkt.	De gemeente faciliteert en simuleert de ontwikkeling van projecten en activiteiten gericht op technologie en technische vaardigheden in basis- en voortgezet onderwijs (bv. Kennislab). De gemeente brengt partijen daartoe samen en zoekt aansluiting bij de Versnellingsagenda.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
It is oan jo?
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
Nog op te stellen Cultuurnota Dantumadiel
<i>Voorzieningenniveau</i>
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFKA
Naar een regionaal voorzieningspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
<i>Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)</i>
Kennislab

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Niet-Sporters	%	2016	61,1	48,7

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Overzicht baten en lasten 2021 Programma 2: Mienskip

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Voorzieningen	0	-31	-31
Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	131	-2.050	-1.919
Sport	10	-64	-54
Cultuur	0	-825	-825
Totalen voor mutaties reserves	141	-2.970	-2.829
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	10	0	10
Geraamd resultaat	151	-2.970	-2.819

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder : G. Wiersma, K. Wielstra, R. Kempenaar
Programmaregisseur : H. Simons en A. Hofer
Programmamanager : G. Hettema

Inleiding:

De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen gevergd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren.

Met deze transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. We willen dat mensen zelfredzaam en samen-redzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden.

De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn om dit op eigen kracht te doen. We investeren in zowel het algemeen welzijn als de zorg van onze inwoners.

In 2019 kreeg de gemeente te kampen met grote tekorten op het sociaal domein. Wanneer we het sociaal domein bereikbaar én betaalbaar willen houden dan moeten we anders werken.

Sindsdien moet ingezet worden op kostenbeheersing d.m.v. een uitgebreide set maatregelen, die consequenties heeft voor beleid en uitvoering van welzijn en zorg. Anders werken is noodzakelijk om het sociaal domein bereikbaar én betaalbaar te houden.

Met het benutten van sturingsinformatie, een efficiëntere inzet van middelen en innovatie in de bedrijfsvoering willen we de beperkte middelen zo inzetten dat deze maximaal ten goede komt aan inwoners die het nodig hebben om te kunnen participeren in de samenleving.

De gemeente Dantumadiel streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Dit is dan ook de hoofddoelstelling van dit programma. De hoofddoelstelling is uitgewerkt in een viertal kerndoelstellingen met bijbehorende speerpunten:

- 301 Een gezondere levensstijl;
- 302 Meer maatschappelijke participatie;
- 303 Gunstiger opvoedklimaat;
- 304 Beter organiseren zorg, welzijn en ondersteuning om dit duurzaam, bereikbaar en betaalbaar te houden.

De punten uit het bestuursakkoord van Dantumadiel m.b.t. dit programma zijn als volgt in de kerndoelstellingen verwerkt:

- Geld voor het sociaal domein blijft binnen het sociaal domein: Kerndoelstelling 304;
- Brede evaluatie sociaal domein incl. gebiedsteams meenemen: Kerndoelstelling 304;
- Communicatie en bereikbaarheid, ook voor minder geletterden en ook voor mensen die minder digitaal onderlegd zijn: Kerndoelstelling 302;
- Verbetering van de wettelijk verplichte onafhankelijke cliëntondersteuning: kerndoelstelling 304;
- Extra aandacht voor: jongeren, ouderen, gezinnen, minima: kerndoelstelling 301 en 302;
- Voorkomen misbruik van genotsmiddelen: Kerndoelstelling 301;
- Aanspreken op acceptatieplicht en zorgplicht, als gemeente faciliteren en oplossingen aandragen: schoolmaatschappelijk werk en inzet gebiedsteam: kerndoelstelling 303;
- Vormgeven aan een inclusieve samenleving en inclusief onderwijs: kerndoelstelling 303;
- Aanpak achterstandenbeleid en ANNO-projecten op dat gebied: kerndoelstelling 303;
- Veiligheid en gezondheid: inzetten op preventie met betrekking tot alcohol- en drugsmisbruik, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en (cyber-)pesten: kerndoelstelling 303.

Onderstaand worden de speerpunten van de kerndoelen benoemd:

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Hoofddoelstelling:

Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerndoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Kerndoel: **301 Een gezondere levensstijl**

Speerpunten:

- voorkomen misbruik genotmiddelen;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- verbeteren toegang tot zorg.

Kerndoel: **302 Meer maatschappelijke participatie**

Speerpunten:

- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;
- bevorderen vrijwillige inzet;
- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;
- ondersteuning bij zorgvraag;
- opgaven voortvloeiend uit omgevingswet en VN-verdrag handicap.

Kerndoel: **303 Gunstiger opvoedklimaat**

Speerpunten:

- veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school), met voldoende mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling;
- versterken ouderschap;
- alle kinderen kunnen meedoen.

Kerndoel: **304 Beter organiseren zorg, welzijn en ondersteuning om dit duurzaam, bereikbaar en betaalbaar te houden.**

Speerpunten:

- opzet stuurinformatie
- optimaliseren werkwijzen en sturing

Nr	Doelen	Activiteiten
301	Gezondere levensstijl	
	Gezond gewicht (bewegen en voeding) In 2021 is het overgewicht onder jongeren, volwassenen en ouderen aantoonbaar afgenomen t.o.v. de vorige meting.	Uitvoering activiteitenprogramma 2021 gericht op gezond gewicht van het nieuwe Gezondheidsbeleid (2020-2025), dat in 2020 aan de raad wordt aangeboden).
		Uitvoering van het basistakenpakket en het aanvullende pakket door GGD-Fryslân 2021. (Aanvullende pakket wordt jaarlijks herzien), gericht op gezond gewicht.

Nr	Doelen	Activiteiten
		JOGG gemeente worden (Jongeren op gezond gewicht"; een programmatische aanpak waarbij bestaande en nieuwe initiatieven bijeengebracht worden, gericht op gezonde voeding en levensstijl.)
		Uitvoeren projecten vanuit GIDS (terugdringen van gezondheidsachterstanden, met speciale aandacht voor lage sociale economische status).
	Alcohol en Drugs (middelen gebruik) en Rookvrije generatie In 2021 is het middelen gebruik onder jongeren, volwassenen en ouderen aantoonbaar afgenomen t.o.v. de vorige meting.	Uitvoering activiteitenprogramma 2021 gericht op middelengebruik en rookvrije generatie, van het nieuwe Gezondheidsbeleid (2020-2025).
		Uitvoering activiteitenprogramma 2021 gericht op middelengebruik en rookvrije generatie, van het Preventie en Handhavingsplan 2020-2023.
	Psychosociale gezondheid In 2021 zijn depressie gevoelens onder jongeren, volwassenen en ouderen aantoonbaar afgenomen t.o.v. de vorige meting.	Uitvoering activiteitenprogramma 2021 gericht op psychosociale gezondheid van het nieuwe Gezondheidsbeleid 2020-2025 (dat medio 2020 wordt opgesteld).
		Uitvoering activiteitenprogramma 2021 'Mei fêste hân' gericht op grensoverschrijdend gedrag en cyberpesten.
302	Meer maatschappelijke participatie	
	Het aantal huishoudens dat binnen de gemeente in armoede leeft neemt af. Het aantal huishoudens dat in 2021 van een (langdurig) laag inkomen moet leven is 3,2%.	Aanpak armoede wordt verder geïntensiveerd met de volgende specifieke activiteiten in 2021: Ontwikkelen en uitvoeren van nieuw vast te stellen integraal en kindgericht armoedebelief; Inzet van minimacoaches.
		Aanpak van schulden wordt verder geïntensiveerd met de volgende specifieke activiteiten in 2021: Versterken samenwerking schuldhelpverlening, zowel intern (Gebiedsteam) als met derden (woningstichtingen); Intensiveren van vroegsignalering; Inzetten op preventie.
	Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2022 45%. Dat houdt een stijging in van 3% t.o.v. 2020. NB Friesland kent het hoogste % vrijwilligers landelijk.	Inzet werk- en activiteitenprogramma Stichting het Bolwerk/Timpaan.
		In 2021 zijn er nieuw uitgangspunten voor het welzijnsbeleid (2021-2024) bepaald met meer ruimte voor ingrijpende keuzes. Dit wordt met een voorstel inclusief financiële paragraaf aan de raad voorgelegd.

Nr	Doelen	Activiteiten
	Het aantal inwoners dat zich sociaal en emotioneel eenzaam voelt neemt af met 5% van 39% (in 2020) naar 34% (in 2022). (Eén en ander is wel afhankelijk van de effecten die voortvloeien uit de impact van Corona, dit is nog niet meegenomen).	Inzet werk- en activiteitenprogramma Stichting het Bolwerk/Timpaan. Uitvoering geven aan het actieprogramma 'Een tegen eenzaamheid'.
	Het aantal inwoners dat gebruik maakt van de locaties en trainingen om te willen leren is in 2021 t.o.v. 2020 toegenomen met 5%.	Er worden i.s.m. met partners themamiddagen en cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus).
303	Gunstiger opvoedklimaat	
	Eind 2021 zijn alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd in beeld t.b.v. een afgestemde aanpak	Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar). Inzet op onderwijszorgarrangementen met de scholen: Uitvoering activiteiten 2021 voortvloeiend uit 'Kompas werkgemeenschap passende ontwikkeling' en 'Programma werkgemeenschap passend onderwijs' (ANNO-samenwerking). In provinciaal verband: Actieplan Fryske bern.
	Eind 2021 wordt er op basis van een convenant samengewerkt met alle huisartspraktijken.	Realisatie project samenwerken huisartsenpraktijken en praktijkondersteuners.
	De problematiek van kinderen die worden geconfronteerd met een echtscheidingssituatie wordt tot een minimum beperkt.	Resultaten bereiken via een actieve deelname aan het provinciale programma. Kind in beeld bij echtscheiding, onderdeel van Foar Fryske Bêrn, en de methode van Sociale Innovatie. (Zie: www.foarfryskebern.nl).
304	Beter organiseren zorg, welzijn en ondersteuning om dit duurzaam, bereikbaar en betaalbaar te houden	
	Sturinginstrumentarium sociaal domein geïmplementeerd inclusief periodieke rapportagestructuur (2021) (ter ombuiging van tekorten en ter vergroting van inzicht en sturingsmogelijkheden).	Implementatie overleg- en rapportagestructuur gebaseerd op sturingsgegevens begin 2021.
		Project kostenbeheersing in sociaal domein in 2021 afgerond en geëvalueerd.
		Uitvoering project Wending Eerste evaluatie van project de Wending voorjaar 2021.
	In 2022 wordt 50% van onze diensten voor eenvoudige producten digitaal verleend.	Digitaliseringsproject 2021.
	Gebiedsteams gaan in 2021 in het gebied werken met betrokken organisaties en inwoners (om zorg, welzijn en ondersteuning samen en zo dichtbij mogelijk te organiseren).	In samenwerking met bewoners opstellen gebiedsanalyses per gebied ter voorbereiding op gebiedsplannen. (één van de resultaten van project Wending). Benutten laagdrempelige voorzieningen voor ontmoeting en dagbesteding.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
<i>Meer maatschappelijke participatie</i>
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Armoedebeleid (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
<i>Gunstiger opvoedklimaat</i>
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Werk-en Leerbedrijf NEF	Uitvoering Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Mobiliteitsburo Noordoost Fryslân	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden.
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	De centrumgemeente is Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2018	3,4	1,9
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2018	14	23
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2018	1,1	1,9
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2019	408,3	792,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2018	0	1

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2018	5	7
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2019	67,1	68,8
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2018	2	2
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2019	385,5	381,7
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2018	93,9	305,2
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019	9,2	10,5
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019	1,7	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2019	0,4	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2019	690	630

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	CBS

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	GMSD

Overzicht baten en lasten 2021 Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
WMO (maatschappelijke participatie)	195	-6.647	-6.452
Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	0	-180	-180
Inkomensondersteuning	6.931	-8.125	-1.194
Participatie	0	-6.534	-6.534
Jeugdwet	0	-6.217	-6.217
Gezondheid	0	-953	-953
Welzijnswerk	0	-463	-463
Onderwijs (kinderopvang / vve)	359	-1.131	-772
Totalen voor mutaties reserves	7.485	-30.249	-22.764
Toevoegingen aan reserves	0	-1	-1
Onttrekkingen aan reserves	1	0	1
Geraamd resultaat	7.486	-30.251	-22.765

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, R. Kempenaar
Programmaregisseur : W. Oosterhuis
Programmamanager : M. van den Bosch

Inleiding

De gemeente Dantumadiel wil de bedrijvigheid bevorderen en staat voor het waarborgen van een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Mede door een actieve benadering van de ondernemers en met name in die sectoren die de Dantumadielse economie dragen (landbouw, bouw, metaal, zorg en recreatie). Daarnaast wordt ingezet op het behouden en versterken van de detailhandel in de kernen, waardoor de leefbaarheid gewaarborgd blijft.

Op het gebied van bedrijfsvestiging wil de gemeente zich inzetten voor het verbeteren van de kwaliteit en het beheer van bestaande bedrijventerreinen. De vestiging van lokaal gebonden, kleinschalige bedrijven heeft hierbij de voorkeur. Vestigings- dan wel uitbreidingsmogelijkheden zijn er op dit moment onder meer voor het bedrijventerrein bij de Westereen, Damwâld en voor het bedrijventerrein De Zwette te Feanwâlden. De komende tijd wil gemeente Dantumadiel zich oriënteren op de behoefte en goede invulling van bedrijventerreinen in de hele gemeente. Dit dient ook in het convenant bedrijventerreinen zijn weerslag te krijgen.

Het bevorderen van bedrijvigheid en dus de werkgelegenheid is van groot belang voor een leefbare en gezonde lokale samenleving. Werken aan innovatieve en duurzame werkgelegenheid, door samenwerking met Onderwijs en Ondernemers, is van groot belang. De regionale samenwerking in de vorm van de regionale versnellingsagenda kan daar zeker ook een bijdrage aan leveren. De samenwerking met de ondernemers en de ondernemersverenigingen in de vorm van het Dantumadielse economisch platform en ondernemersfonds wil de gemeente versterken.

Recreatie en toerisme is een kans voor Dantumadiel. Dantumadiel is een prachtige groene gemeente. De gemeente ziet binnen haar grenzen toeristische en recreatieve ontwikkelingszones langs het vaarwater de Zwemmer, in en om het Bûtefjild, langs de recreatieve infrastructuur en bij bestaande locaties met een toeristische waarde. De natuur- en agrarische gebieden bieden vooral ruimte aan kleinschalige recreatie.

Kansen liggen vooral in het gezamenlijk promoten van de gehele regio Noordoost Fryslân. De Noardlike Fryske Wâlden, het Bûtefjild en het cultureel historische landschap zijn voorbeelden van pareltjes die in een regionale aanpak meer bekendheid moet krijgen. Daarnaast dienen nieuwe digitale mogelijkheden zich nadrukkelijk aan. De digitale recreatieve infrastructuur zal zodanig moeten worden opgezet dat bijvoorbeeld de recreanten een uitstapje op maat kunnen samenstellen.

Hoofddoelstelling:

Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Bereikbaarheid

Kerdoelen

401.1 Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Speerpunten:

- Aanbod van bedrijventerreinen;
- Provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- Dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;
- Contacten met ondernemersverenigingen;

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

- Ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- Op peil houden van werkgelegenheid;
- Bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

401.2 Meer instroom en toeleiding naar werk

Speerpunten:

- Mismatch op de arbeidsmarkt;
- Re-integratie;
- Onderwijs;
- Ondernemersbelangen.

Toelichting:

- Door aantrekkende economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m2 bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen, de instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp: Detailhandel

Kerdoel

402 Verbeteren detailhandel structuur

Speerpunten:

- Ondernemers;
- Ondernemersverenigingen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- Winkelvloeroppervlak;
- Bereikbaarheid;
- Compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp: Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerdoel

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Speerpunten:

- Behoud bedrijvigheid;
- Versterken sterke sectoren;
- Inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp 404 Gastvrije gemeente

Kerdoel

404 Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Speerpunten:

- Ondernemersklimaat;
- Marketing en promotie;
- Verblijfsaccommodaties;
- Recreatieve infrastructuur;
- Toeristische voorzieningen.

Nr	Doelen	Activiteiten
401.1	Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven	
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2020-2022 toenemen met 25%.	Actieve promotie van de bedrijfskavels als opdracht voor de eigen bedrijven contactfunctionaris. Promotie bedrijfskavels Friesland breed.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant. In alle dorpen waar lokale vraag naar bedrijventerreinen ontstaat dit faciliteren en ontwikkelen.	Overleg in ANNO verband met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen en het convenant. Convenant evalueren en herpositioneren van bestaande voorraad.
	Gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) organiseren.	Regelen van gecombineerde bezoeken door de contactfunctionaris.
	Organiseren van het Economisch Platform Dantumadiel.	Het ondersteunen van alle Ondernemersverenigingen (OV) in het ondernemersplatform Dantumadiel. Het begeleiden, afhandelen en beoordelen van de aanvragen in het kader van het ondernemersfonds Dantumadiel.
	Onderzoek vanuit economisch perspectief naar nieuwe ontsluitingswegen in De Westereen Oost in regionaal perspectief.	Dit wordt uitgewerkt in de opgaven zoals deze zijn opgesteld in de onlangs vastgestelde Mobiliteitsvisie (ANNO).
401.2	Meer instroom en toeleiding naar werk	
	Betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de versnellingsagenda I Noordoost Friesland.	In het kader van de Versnellingsagenda worden de volgende business-cases uitgevoerd: 1.a. Mobiliteitscentrum; 1.b. Wendbaar vakmanschap; 1.c. Bouwen aan ambitie. Inzet van de Kenniswerkplaats en Kennislab, om een sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding. Streven naar meer uitstroom uit de bijstand in samenwerking met NEF.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren.	Ontwikkelen en implementeren van doorlopende ambitieroutes, ook experimenteel. Werken aan challenges in de diverse themalabs (Techlab, Digilab, Fjildlab en Zorglab).
	Onderzoeken op welke wijze we invulling gaan geven aan de tegenprestatie. Omzetting van de individuele inkomenstoeslag.	In samenspraak met een kerngroep vanuit de Raad (van alle fracties een vertegenwoordiger) komen tot ideevorming hoe de tegenprestatie vorm moet krijgen. Samen met NEF trajecten ontwikkelen om de tegenprestatie vorm te geven.
402	Verbeteren detailhandel en structuur	
	Het in stand houden van het winkelaanbod in de (drie grotere) kernen van Dantumadiel.	In voorkomende gevallen een actievere houding als het gaat om de leegstand in één van de drie centra richting eigenaren van winkelunits.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan/ afspreken hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Uitwerken detailhandelsvisie.

Nr	Doelen	Activiteiten
403	Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid in het kader van de regiodeal	
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkingsclusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood in 2020 en 2021. Innovatieve samenwerking in de bouwcampus, gericht op procestechnologie, ontwikkeling van circulaire producten en versnellen van marktintroducties. Stimuleren van kennisdeling in de zogenaamde kennisnetwerken.
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agri-food/landbouw en zorg.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen. Circulair/duurzaam inkopen Duurzame en circulaire initiatieven vanuit dorpen en ondernemers stimuleren en faciliteren. Bedrijven stimuleren afval als grondstof te gebruiken. In de landbouw/ agrifood-sector streven naar meer duurzame producten en productiewijze. Deelname aan het project Better Wetter over innovatie op het gebied van natte teelten.
	Meer innovatie in de sectoren bouw, metaal en agri-food.	Activiteiten vanuit de agenda van de regiodeal uitvoeren gebruik makend van de reeds ontwikkelde initiatieven in de regio.
	Arbeidsmarkt in de regio verbeteren (door Versnellingsagenda).	Extra inzet op het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, gericht op de stuwende sectoren. Met name door gerichte actie op toeleiding trajecten. Inzet op een passend beroepsniveau, door een gezamenlijke inzet van de partijen.
404	De aantrekkelijkheid en gastvrijheid van de gemeente om te recreëren en te verblijven verder vergroten en te vermarkten.	
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied en Bûtenfjild te realiseren in de periode 2019-2022.	Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden – Bûtenfjild. Verkenning recreatief park in de gemeente, gekoppeld Swemmer – Bûtenfjild
	Groei van vrijetijdssector: meer bezoekers, bestedingen en banen in balans met leefomgeving 2020-2024.	Uitvoering geven aan de visie 'Land waar je landt; eropuit in de regio Noordoost- Fryslân' in samenhang met de uitvoering van de Versnellingsagenda, onderdeel Regiomarketing en Destinatiebranding. Uitvoering Businesscase Versnellingsagenda: Regiomarketing en Destinatiebranding. Ondersteunen van recreatieve ontwikkelingen vanuit de dorpen en bedrijven in de gemeente.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Beleidsbrief Economie van de gastvrijheid provincie Fryslân (2016)
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Masterplan Waterfront Dokkum (2011)
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020; Projectenboek

Nr	Onderwerp reguliere activiteiten
404	<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
	Het op peil houden en versterken van de recreatieve en toeristische infrastructuur (water en land)
	Marketing en gastheerschap van de regio (via subsidie Stichting Regiomarketing en Toerisme)
	Harmonisatie van regelgeving binnen de Noordoost-Friese gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme
	Beoordelen, verlenen en vaststellen van subsidies op het gebied van recreatie en toerisme
	Het houden van overleggen met stakeholders en het afleggen van bedrijfsbezoeken
	Ondersteunen van recreatieve en toeristische ondernemers bij het realiseren van hun plannen
	Advisering over recreatieve en toeristische vraagstukken

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.
IJswegencentrale Oostergo	Opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Funcatiemenging	%	2019	36,9	53,2

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2019	126,1	151,6

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	LISA

Overzicht baten en lasten 2021 Programma 4: Werk, Bedrijf en Recreatie

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Economie en werkgelegenheid	87	-709	-622
Recreatie en toerisme	20	-61	-41
Totalen voor mutaties reserves	107	-770	-663
Toevoegingen aan reserves	0	-77	-77
Onttrekkingen aan reserves	221	0	221
Geraamd resultaat	328	-846	-518

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder : G. Wiersma
Programmaregisseur : W. de Vries
Programmamanager : B. Schat

Inleiding

Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Dat vraagt aandacht voor duurzaamheid, leefbaarheid, de leefomgeving en de inwoners in al hun behoeften. Dantumadiel wil inzetten op ruimtelijke en sociale kwaliteit. Wonen is een eerste levensbehoefte. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen inwoners vasthouden en mogelijk zelfs nieuwe inwoners aantrekken. Dat vergt durf, creativiteit en het gebruik maken van alle conventionele en innovatieve middelen.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven door de energiebehoefte van gemeentelijke gebouwen te verminderen. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe. De circulaire economie heeft de toekomst. We willen dat ook bij de afvalverwerking gaan toepassen.

Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologie, economie, sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen mee bepaalt. Tegelijk willen we de inwoners ruimte geven om aan die eigenheid vorm te geven door minder regelend op te treden.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving:

- Duurzaam;
- Toekomstgerichte;
- Schoon;
- veilig.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: **Wonen**

Kerdoel

501 Het verbeteren van toekomstgericht wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren

Speerpunten:

- Match op de woningmarkt;
- Vraaggerichtheid en daar snel op kunnen inspelen;
- Bediening van doelgroepen;
- Inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp: **Duurzaamheid**

Kerdoel

502 In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Speerpunten:

- Voorbeeldgedrag;
- Gedragsbeïnvloeding;
- Ondersteuning minder draagkrachtigen;
- Verduurzaming energieproductie;
- Duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp: **Ruimtelijke kwaliteit/rol/bouwen**

Kerdoel

503.1 De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.

Speerpunten:

- Focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- Nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- Behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Kerdoel

503.2 De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.

Speerpunten:

- Vergunningen beleidsarm;
- Deregulering;
- Optimaliseren van regelgeving met duidelijker kaders en meer vertrouwen in inwoners.

Onderwerp: **Afval**

Kerdoel

504 Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.

Speerpunt:

- Het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.
- Het beter scheiden van afval om de circulariteit te vergroten.

Nr	Doelen	Activiteiten
501	Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren	
	De aansluiting van het woningaanbod op de kwalitatieve vraag is verbeterd met 20% op de woningmarktmonitor.	Woningaanbod voldoet aan kwalitatieve vraag. Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams. Uitvoeren herstructureringsprojecten. Uniformeren afspraken herstructurering gemeenten en corporaties. Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad. Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO). Actualiseren Woonbeleid (i.s.m. harmonisatietraject).

Nr	Doelen	Activiteiten
		Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand. Periodiek overleg met stakeholders woningmarkt (Platform). Inspelen op demografische ontwikkelingen met aandacht voor alle doelgroepen op de woningmarkt. O.a. door actief in te spelen op innovatie en met grondzaken ontwikkelen van een kavelstrategie en leveren van maatwerk. Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten. Samen met de stakeholders op de woningmarkt actief inzetten op verduurzaming van de woningvoorraad. Ontwikkelen van nieuwe vormen van planontwikkeling en innovatieve kavelstrategie: flexibel en duurzaam maatwerk per dorp (zowel grote als kleine dorpen) met brede spreiding: in prijsklasse, voor starters, senioren, sociaal en privaat. Ontwikkelen van extra mogelijkheden voor starters, senioren en mensen met een kleine beurs (erfpacht, stimuleren leningen voor levensloopbestendigheid en duurzaamheid, blijversleningen) met flexibiliteit en maatwerk per dorp. Promotie levensloopbestendig wonen.
502	In 2030 is het noordoosten van Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten	
	De Gemeente Dantumadiel voorziet voor haar eigen gebouwen in 2022/23 voor 20% op duurzame wijze in haar eigen energiebehoefte.	Meer toepassen van de uitgangspunten van circulaire economie.
	Energieconsumenten zijn zich bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	Er worden gerichte projecten opgezet. Er wordt een communicatieprogramma opgezet. Project "NOF als energieleverancier" van KennislabNOF.
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aanzet.	Energiecoalities worden gefaciliteerd. Het gemeentelijk inkoopbeleid wordt aangepast. Circulair inkopen en uitbesteden van diensten en projecten wordt de norm waarvan niet wordt afgeweken, tenzij het evident niet mogelijk is. Er wordt klimaatadaptatiebeleid opgesteld.

Nr	Doelen	Activiteiten
	Het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval wordt verhoogd, conform het nog vast te stellen grondstoffenplan.	Het onttrekken van grondstoffen uit afval wordt goptimaliseerd
		Het onttrekken van energie uit (groen)afval (biomassa) wordt bevorderd en geoptimaliseerd.
	De biodiversiteit wordt verbeterd.	Met provincie en wetterskip wordt samengewerkt i.h.k.v. projecten onder de klimaatparaplu.
		Er wordt een biodiversiteitsplan opgesteld om de ingezette lijn van biodiversificatie verder door te trekken.
		De noodzaak van biodiversiteit wordt in het onderwijs opgenomen door projecten vanuit NME De Klyster.
		Er worden afspraken gemaakt met boeren over landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.
	Het certificaat fair trade blijft behouden en bedrijven en organisaties in de gemeente worden gestimuleerd hier aan mee te doen.	Het inkoopbeleid wordt passend gemaakt bij het campagne criterium voor "fair trade"-inkoop.
		Er wordt een boomplantdag georganiseerd, indien mogelijk samen met de Klyster.
503.1	De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.	
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnterpreteerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Er wordt een structuurvisie bebouwde gebieden met een uitvoeringsprogramma en prioriteitenlijst van ruimtelijke projecten opgesteld.
	Woningen en gebouwen die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op herinvulling, zijn herbestemd.	Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.	Alle na 1-1-2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.
		Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie.
		Opstellen sloopstimuleringsregeling.
		De DOM's worden ingezet bij de verbetering van zowel leefbaarheid als ruimtelijke kwaliteit van de dorpen in brede betekenis.
	Er wordt beleid ontwikkeld voor het behoud van beschermingswaardige gebouwen en structuren. Samen met de dorpen worden hiervoor de prioriteiten bepaald.	Plannen toetsen aan bijdrage aan duurzaam landschap.
		Beschermingswaardige gebouwen in beeld brengen en samen met dorpen prioriteiten bepalen.
		Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern.
		Maken PvA voor opstellen dorpsbiografieën.
		Bij ruimtelijk beleid, ruimtelijke planontwikkeling en beoordeling van ingediende plannen wordt in alle gevallen kennis over cultureel erfgoed ingeschakeld.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Bij karakteristieke panden en monumenten wordt tijdens bouwwerkzaamheden altijd tussentijds gecontroleerd.
503.2	De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.	
	Welstandsbeleid wordt herzien.	Er wordt beleid ontwikkeld om de kwaliteit van de woonomgeving te verhogen en inwoners te faciliteren bij het ontwikkelen van bouwplannen.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Wonen</i>
Beleidsvisie wonen
Prestatieafspraken
<i>Duurzaamheid</i>
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Structuurvisies binnen DDFK
Structuurvisie bundelingsgebied Regiostad Dokkum
Binnenstadsvisie Dokkum
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Wonen</i>
Woningbouwprogrammering
Voorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
<i>Duurzaamheid</i>
Adviseren andere disciplines
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies.
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	9,2	18,5
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2019	7,2	9,2
Demografische druk	%	2020	82,7	70

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2021 Programma 5: Wenjen en Omjouwning

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	35	-222	-187
Wonen	330	-741	-411
Milieu	7	-559	-552
Afvalbeleid en afval inzameling	2.266	-1.793	473
Totalen voor mutaties reserves	2.638	-3.314	-677
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	138	0	138
Geraamd resultaat	2.776	-3.314	-538

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Wielstra, G. Wiersma
Programmaregisseur : J. Talma
Programmamanager : G. van Oudenaarden

Inleiding

Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers, is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte, veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden in 2020 vastgelegd in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

De kwaliteit van de openbare ruimte dient doelmatig beheerd te worden. Er dient een kwaliteitsniveau te worden vastgesteld voor alle kapitaalgoederen, waarbij voldoende bijbehorende middelen beschikbaar worden gesteld voor beheer, dagelijks onderhoud, planmatig onderhoud en vervangingen om zodoende het beheer planmatig te kunnen uitvoeren. Daarnaast verlangt de provincie dat gemeenten hun kapitaalgoederenbeheer op orde hebben.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. De gemeente is als opdrachtgever nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen mee te nemen in de aanbesteding, uitvoering en beheer.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke, gezonde en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:

Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Het realiseren van toekomstbestendige rioolsystemen

Kerdoel

601 Het realiseren van toekomstbestendige rioolsystemen

Speerpunten:

- Bestaande openbare ruimte meer klimaatrobust inrichten.
- Nieuwe openbare ruimte meer klimaatrobust inrichten.
- Inwoners meer waterbewust maken.

Onderwerp: Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Kerdoel

602 Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Speerpunten:

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

- In de gemeente Dantumadiel worden voor het beheer van kapitaalgoederen separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Onderwerp: Duurzame inrichting openbare ruimte

Kerndoel

Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In Dantumadiel is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzame openbare ruimte.

Onderwerp: Verkeer/mobiliteit

Kerndoel

604 Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid in afstemming met de bereikbaarheid;
- verknopen fiets-, openbaar vervoer- en autonetwerk (ketenmobiliteit);
- fiets als gezond en duurzaam alternatief;
- bewustwording d.m.v. verkeerseducatie.

Nr	Doelen	Activiteiten
601	Het beter functioneren van rioolsystemen	
	Bestaande openbare ruimte meer klimaatrobuust inrichten.	Opstellen van factsheets voor de grootste overlast locaties. Daarmee leggen we vast om welke gebieden het gaat, welke oplossingsrichting kan worden gekozen en wat globaal de kosten zijn. Bij herstructurering en reconstructies oid kunnen deze factsheets gebruik worden om de overlastlocatie op te lossen.
	Nieuwe openbare ruimte meer klimaatrobuust inrichten.	In ruimtelijke plannen moet ruimte voor berging en afvoer van hemelwater worden gereserveerd. In nieuwe stedenbouwkundige ontwerpen moet klimaatontwikkeling worden meegenomen, zowel in gemeentelijke plannen als die van ontwikkelaars/woningcorporaties.
	Inwoners meer waterbewust maken.	Voorlichting en communicatie voor inwoners.
602	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.	
	Het beter op orde brengen van het kapitaalgoederenbeheer.	Herzien van de volgende plannen van de kapitaalgoederen: Onderhoud kunstwerken Onderhoud gebouwen Watergangen (baggerplan)
	Het verbeteren van het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen.	Wegwerken achterstallig onderhoud van stedelijk water conform bestuurlijk ondertekende Overeenkomst Stedelijk Water met Wetterskip voor 2025.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Uitvoeren groot onderhoud/vervanging bruggen, conform onderzoek onderhoudstoestand bruggen. Brug in Butenfjild bij De Omleiding; deze kan met een tijdelijke maatregel verstevigd worden. Brug in Butenfjild VW0009A; brug vervangen voor een duiker. Plattebrêge (trekvaart) brug vervangen voor een duiker. Brug in Butenfjild (Tienewei) brug vervangen voor een duiker.
	Inwoners meer betrekken bij (het onderhoud) van de openbare ruimte.	Eénmaal per jaar overleg organiseren tussen werkleiders en dorpsbelangen over beheer openbare ruimte.
	Een leefomgeving met minder zwerfafval en onkruid in openbaar gebied.	Continueren en waar mogelijk optimaliseren van onkruidbestrijding op verhardingen. Betreft taakstellend budget.
603	Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.	
	Vergroten van de biodiversiteit	Stimulering initiatieven biodiversiteit
		Boomziekten: vervanging bomen
		Exotenbestrijding
	Meer gebruik van onderhoudsvriendelijke duurzame materialen.	Natuurvriendelijke oevers toepassen waar dat mogelijk is.
		Meer hergebruik van materialen.
	Kapitaalgoederen duurzamer onderhouden, levensduur verlengen.	Plan maken voor omvorming fietspaden van elementen, asfalt of schelpen, die frequent onderhoud behoeven, naar een duurzame betonverharding.
		Dit projectmatig uitvoeren als er subsidie beschikbaar is en indien de structurele last op onderhoud daarmee kan worden verlaagd.
	Opwaarderen van de kwaliteit openbare ruimte.	Plan maken voor omvorming van openbare ruimte waardoor duurzamer beheer mogelijk is (budgetverhoging eenmalige omvorming).
		Herinrichting van wegen, die aan onderhoud toe zijn en de inrichting niet meer voldoet. (vervangingsinvestering).
		De volgende projecten worden in 2021 uitgevoerd:
		• Dammeloane en Trekwei in Damwâld; • Miedloane en Tsjerkestrjitte in De Westereen; • Verkeersmaatregelen Oastein irt woonrijpmaken De Bosk in Feanwâlden; • Planvorming Foarstrjitte De Westereen.
		Herinrichting Kavelwei en Pieter Durksstrjitte en inrichting de brink te Broeksterwâld (in relatie tot DOM-project Broeksterwâld).
		De Ontwerpvisie voor de doorgaande route Driezum – Damwâld biedt een leidraad voor de uniforme aanpak inrichting openbare ruimte. Uitvoering vindt plaats indien werk met werk kan worden gemaakt.

Nr	Doelen	Activiteiten
604	Verkeer/mobiliteit	
	De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 geen verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden zijn.	Aanpak verkeersknelpunten in reactie op klachten/melding, afhankelijk van prioritering en beschikbare budget
		Het college zal zich inzetten voor meer frequente verkeershandhaving in de vorm van snelheidscontroles op meerdere locaties binnen de dorpen.
		Uitvoering maatregelen om het landbouwverkeer vanwege verkeersveiligheid uit de dorpen (Damwâld, Rinsumageast) te krijgen. Leidraad hiervoor is de verdere uitwerking van de Mobiliteitsvisie (ANNO)
	Verbeteren verkeersveiligheid rond schoolzones.	Uitvoeren van afgesproken maatregelen en oplossen van knelpunten binnen de financiële mogelijkheden.
	Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fietsparkeren.	Opstellen fietspadenplan en opwaarderen van fietsnetwerken. Leidraad hiervoor is de verdere uitwerking van de Mobiliteitsvisie (ANNO).
	Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.	Dit wordt uitgewerkt in de opgaven zoals deze zijn opgesteld in de Mobiliteitsvisie (ANNO).
		Faciliteren mienskip initiatief voor de ontwikkeling van het stationsgebied De Westereen. De uitkomsten betrekken bij de uitwerking opgaven van de Mobiliteitsvisie (ANNO).
	Ontsluiting De Westereen: komen tot een oplossing met zo breed mogelijk draagvlak in overleg met het dorp.	Dit is onderdeel van de verdere uitwerking van de Mobiliteitsvisie (ANNO).
	Samen met verenigingen voor dorpsbelangen en inwoners: Aanpak knelpunt(en) onderliggend wegennet Centrale As.	Haadwei Damwâld: realiseren van maatregelen naar aanleiding van de evaluatie.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Riolering</i>
Gemeentelijk rioleringsplan (in ontwikkeling)
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Onderhoudskwaliteit openbare ruimte</i>
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
<i>Duurzame inrichting openbare ruimte</i>
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied (m.u.v. Kollumerland c.a.)
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Mobiliteitsvisie (ANNO) (2020)
Manifest verkeersveiligheid (2015)

Onderwerp beleidsdocumenten
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Leer-Werkbedrijf Noard East Fryslân.	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2018	204	172

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	CBS

Overzicht baten en lasten 2021 Programma 6: Iepenbiere Romte

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Verkeer en vervoer / Mobiliteit	4	-66	-62
Beheer openbare ruimte	1.686	-4.316	-2.631
Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	114	-838	-724
Beheer en onderhoud begraafplaatsen	0	-71	-71
Totalen voor mutaties reserves	1.803	-5.292	-3.488
Toevoegingen aan reserves	0	-728	-728
Onttrekkingen aan reserves	566	0	566
Geraamd resultaat	2.369	-6.020	-3.651

Algemeene dekkingsmiddels

Waar gaat 'Algemeene dekkingsmiddels over?
Algemeene dekkingsmiddels Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit: - Lokale heffingen Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering. - Algemene uitkeringen Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om de gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie-uitkering "sociaal domein". - Dividend Dit zijn de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in de BNG. - Overige algemene dekkingsmiddelen Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten). Mutaties in de reserves Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting. De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is. Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. De gemeente ontvangt dividend.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Dantumadiel bezit per 31-12-2016 12.285 aandelen, die een belang van € 30.712. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel). De gemeente ontvangt dividend.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. De gemeente ontvangt dividend.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2019	12,73%	n.v.t.
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2019	184	248
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2020	774	700
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2020	824	773

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	'Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

Overzicht baten en lasten 2021 Algemeene dekkingsmiddels

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen	3.969	-135	3.834
Algemene uitkeringen	36.170	-69	36.101
Dividend	31	0	31
Overige algemene dekkingsmiddelen	273	-578	-305
Totalen voor mutaties reserves	40.443	-782	39.661
Toevoegingen aan reserves	0	-230	-230
Onttrekkingen aan reserves	114	0	114
Geraamd resultaat	40.558	-1.012	39.546

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2021 Overhead

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Overhead	7	-6.768	-6.761
Geraamd resultaat	7	-6.768	-6.761

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?
Heffing VPB Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een “collectief goed” (geen deelname economische verkeer), “normaal vermogensbeheer” of van “structureel verlieslatende activiteiten”. De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen wordt gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

Overzicht baten en lasten 2021 Heffing VPB

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Heffing VPB	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?
Onvoorzien Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2021 Onvoorzien

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Onvoorzien	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0

Geprognotiseerde balans per 31 december

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Activa					
Vaste activa					
(Im)materiële vaste activa	44.018	43.013	41.575	40.134	38.338
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	100	100	100	100	100
Financiële vaste activa: Leningen	1.248	1.248	1.248	1.248	1.248
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	28	28	28	28	28
Totaal vaste activa	45.394	44.389	42.951	41.510	39.714
Vlottende activa	977	226	-62	-865	-450
Voorraden	0	0	0	0	0
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	9.332	9.332	9.332	9.332	9.332
Liquide middelen	5.166	0			
Overlopende activa	957	957	957	957	957
Totaal vlottende activa	16.432	10.515	10.227	9.424	9.839
Balanstotaal activa	61.826	54.904	53.178	50.934	49.553

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Passiva					
Vaste passiva					
Eigen vermogen	4.397	4.070	4.140	4.376	4.699
Voorzieningen	7.046	7.018	7.003	7.001	7.011
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	42.606	29.298	27.827	28.370	28.851
Totaal vaste passiva	54.049	40.386	38.970	39.747	40.561
Vlottende passiva					
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	4.625	4.625	4.625	4.625	4.625
Overlopende passiva	3.152	9.893	9.583	6.562	4.367
Totaal vlottende passiva	7.777	14.518	14.208	11.187	8.992
Balanstotaal passiva	61.826	54.904	53.178	50.934	49.553

De meerjarenbegroting 2021 – 2024

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Baten						
1: Ynwenner en Bestjoer	257	364	215	215	215	215
2: Mienskip	123	949	141	141	141	141
3: Soarch en Wolwêzen	7.500	9.424	7.485	7.485	7.485	7.485
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	470	843	107	107	107	107
5: Wenjen en Omjouwing	3.724	2.649	2.638	2.650	2.651	2.652
6: Iepenbiere Romte	2.131	1.880	1.803	1.845	1.897	1.935
Algemiene dekkingsmiddels	39.128	39.911	40.443	40.495	40.245	40.198
Overhead	23	7	7	7	7	7
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	53.356	56.027	52.840	52.946	52.749	52.740

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten						
1: Ynwenner en Bestjoer	-3.878	-2.956	-2.979	-2.983	-2.989	-2.998
2: Mienskip	-3.452	-4.831	-2.970	-2.918	-2.911	-2.907
3: Soarch en Wolwêzen	-31.440	-32.608	-30.249	-29.895	-29.824	-29.664
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-1.400	-1.624	-770	-771	-793	-793
5: Wenjen en Omjouwing	-3.801	-3.260	-3.314	-3.281	-3.171	-3.171
6: Iepenbiere Romte	-5.282	-6.053	-5.292	-5.479	-5.471	-5.499
Algemiene dekkingsmiddels	-1.154	-908	-782	-882	-787	-790
Overhead	-7.069	-6.930	-6.768	-6.608	-6.606	-6.605
Heffing VPB	0	-2	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	-57.476	-59.171	-53.125	-52.815	-52.553	-52.429

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-3.621	-2.592	-2.764	-2.768	-2.774	-2.783
2: Mienskip	-3.329	-3.882	-2.829	-2.777	-2.770	-2.766
3: Soarch en Wolwêzen	-23.940	-23.184	-22.764	-22.409	-22.339	-22.179
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-930	-781	-663	-663	-686	-686
5: Wenjen en Omjouwing	-77	-611	-677	-630	-520	-519
6: Iepenbiere Romte	-3.152	-4.173	-3.488	-3.634	-3.574	-3.565
Algemiene dekkingsmiddels	37.974	39.004	39.661	39.614	39.458	39.408
Overhead	-7.047	-6.924	-6.761	-6.601	-6.600	-6.598
Heffing VPB	0	-2	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-4.120	-3.144	-285	131	195	311
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-2.207	-2.424	-1.045	-1.042	-1.042	-1.042
Onttrekkingen aan reserves	2.546	4.610	1.052	951	855	855
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	339	2.186	7	-91	-187	-187
Geraamde resultaat	-3.781	-958	-278	40	8	124

Paragraaf lokale heffingen

Beleid publiekrechtelijke heffingen

Hieronder treft u een beknopte uiteenzetting aan van het huidige gemeentelijke beleid met betrekking tot de publiekrechtelijke tarieven.

Algemeen beleid

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen waarvan de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht kan worden besteed. De hoogte van de aanslagen is afhankelijk van de waarde van een pand en de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen aanslagen voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengst vloeit niet naar de algemene middelen, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en –verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtschelding volledig worden gedekt uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing (100% kostendekking). In de tariefstelling wordt onderscheid gemaakt tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe “de vervuiler betaalt”.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door deze heffing verhaald. Gemeenten hebben naast de zorgplicht voor gemeentelijk afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekking, is geoormerkt. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De rioolheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt of kan worden afgevoerd.

Leges

Voor elk van de verordeningen waarbij sprake is van kostenverhaal moet inzichtelijk gemaakt worden dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale lasten van de verordening. Deze opbrengstnorm ziet op de verordening in haar totaliteit, maar anders dan in bijvoorbeeld de Verordening rioolheffing of de Verordening afvalstoffenheffing worden in de Legesverordening heel veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecavergunningen.

De diensten waarvoor leges worden geheven, zijn in de Legesverordening op samenhang geclusterd. Dit heeft geleid tot een onderverdeling in drie clusters:

- Titel 1 Algemene dienstverlening;
- Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- Titel 3 Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn.

Onder Titel 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen). Onder Titel 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden onder de noemer ‘omgevingsvergunning’ (voorheen bouwvergunning). Onder Titel 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de drank- en horecavergunning, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Binnen Titel 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten.

Ook binnen Titel 2 is kruissubsidiëring toegestaan alsmede tussen Titel 1 en 2. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder Titel 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning.

Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen Titel 3 kruissubsidiëring niet toegestaan. Voor elk van de tarieven van die Titel 3 geldt de norm van maximaal 100% kostendekking.

Specifiek beleid

Voor zover geen ander beleid of andere overwegingen gelden, worden de tarieven van de belastingen, heffingen en rechten verhoogd met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer. Bij de opstelling van deze paragraaf is uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,8% gebaseerd op de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) van het Centraal Planbureau.

Voor de afvalstoffen- en rioolheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%.

Toeristenbelasting 2021

Met ingang van 1 januari 2021 zal een toeristenbelasting worden ingevoerd. De opbrengst is begroot op € 20.000. De toeristenbelasting is een algemene verblijfsbelasting en daarmee een algemeen dekkingsmiddel.

De belasting is gebaseerd op de gedachte, dat binnen de gemeente personen verblijven, die niet in de gemeente woonachtig zijn, maar wel gebruik maken van de gemeentelijke voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van deze voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden.

Voorgesteld wordt aan te sluiten bij de systematiek, die ten grondslag ligt aan de Verordening toeristenbelasting 2020 van de gemeente Noardeast-Fryslân. Dat betekent dat wordt geheven op basis van het werkelijk aantal personen dat verblijf houdt met overnachting. Om het werkelijke aantal vast te stellen, worden aan de toeristische sector (de verblijfbieders) na afloop van het kalenderjaar aangiftebiljetten verzonden. Op basis van deze aangiften worden de aanslagen toeristenbelasting vastgesteld. Het is op dit moment het voornemen het tarief te bepalen op € 1,00 per persoon per overnachting.

Op het uitgangspunt dat wordt aangesloten bij het werkelijke verblijf wordt een uitzondering gemaakt voor het houden van verblijf op zogenoemde vaste standplaatsen. Daarvoor geldt dat het aantal personen dat verblijft op forfaitaire wijze wordt berekend volgens een in de Verordening toeristenbelasting 2021 opgenomen formule. Indien verblijf op een vaste standplaats niet langer dan zes maanden is toegestaan, zal worden voorgesteld het tarief te bepalen op € 110,00 per standplaats. Voor een toegestaan langer verblijf bedraagt dat tarief € 184,00.

Kwijtscheldingsbeleid

Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lagere belastingaanslag in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag wordt kwijtgescholden.

De aanslagen onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Dantumadiel maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, namelijk de 100% bijstandsnorm en de 100% AOW-norm. Het totaalbedrag aan te verlenen kwijtscheldingen is geraamd op € 182.000.

Tarieven

Het tarief van iedere lokale heffing wordt in het najaar door middel van een apart raadsvoorstel vastgesteld. Met inachtneming van hetgeen hiervoor onder hoofdstuk I is opgenomen over de beleidskaders waarbinnen in algemeenheid beslissingen worden genomen over tariefontwikkelingen, zijn hierna de precieze effecten daarvan voor het jaar 2021 ten opzichte van 2020 weergegeven.

Belasting soort	Tarief 2020	Tarief 2021	Procentuele correctie
OZB eigenaar woningen*	0,1915%	0,1907%	-/-0,05%
OZB eigenaar niet-woning	0,2885%	0,2937%	1,800%
OZB gebruiker	0,2245%	0,2285%	1,800%
Toeristenbelasting	n.v.t.		
Leges	div.	div.	1,800%
Afvalstoffenheffing			
Eenpersoonshuishouden	€ 200,76	€ 204,13	1,680%
Meerpersoonshuishouden	€ 250,80	€ 255,01	1,680%
Rioolheffing			
Woningen	€ 203,16	€ 192,15	-/-5,42%
Bedrijven	€ 247,32	€ 233,92	-/-5,42%
Verpleeg- verzorgingshuizen	€ 293,52	€ 277,61	-/-5,42%
garageboxen	€ 21,96	€ 20,76	-/-5,42%

*Voor de onroerendezaakbelastingen geldt dat de hoogte van de opbrengst afhankelijk is van enerzijds het tarief en anderzijds de WOZ waarde per de waardepeildatum 1 januari 2020. Op dit moment laat die ontwikkeling zich voor woningen en niet-woningen moeilijk exact schetsen. Een meer precies beeld verwachten wij niet voor eind december dit jaar. Echter, op basis van de eerste resultaten van de marktanalyse 2020 wordt verwacht dat de waarde van de niet-woningen nagenoeg ongewijzigd zal blijven en die van de woningen met circa 4% zal stijgen. Die voorlopig ingeschatte stijging is verdisconteerd in het tarief om te bereiken dat de OZB opbrengst als zodanig (ook nog los van de effecten tariefontwikkeling riool- en afvalstoffenheffing) ondanks de stijging van de WOZ waarde met niet meer dan 1.8% stijgt. Ingevolge het amendement moeten ook opbrengstontwikkelingen, zowel negatief als positief, in de sfeer van de riool- en afvalstoffenheffing worden gesaleerd met die van de OZB woningen. Ook dat heeft effect op het tarief, zodat het tarief OZB woningen uiteindelijk stijgt met afvalstoffenheffing. Per saldo daalt het tarief dan met een half procent.

Belastingopbrengsten 2021

Onderstaande tabel geeft een beeld van de voor het jaar 2021 begrote opbrengsten voor de belastingen, rechten en heffingen, te stellen op € 8.136.319.

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1 euro)

Belasting soort	Verwachte opbrengst 2020	Begroting 2021	Toename
OZB eigenaar woningen*	€ 2.867.518	€ 2.977.743	€ 110.225
OZB eigenaar niet-woning	€ 631.575	€ 642.943	€ 11.368
OZB gebruiker	€ 370.361	377.027	€ 6.666
Toeristenbelasting	n.v.t.	€ 20.000	€ 20.000
Afvalstoffenheffing	€ 1.865.261	€ 1.896.651	€ 31.390
Rioolheffing	€ 1.635.065	€ 1.545.065	€ -/90.000
Leges	€ 676.305	€ 676.890	€ 585
Totaal	€ 8.046.085	€ 8.136.319	90.234

*Ingevolge amendement geldt het dat een stijging/daling van de afval- en rioolheffing contrair dient te worden gecompenseerd in het tarief voor de OZB woningen. Dat veroorzaakt dat de meeropbrengst voor laatstgenoemde heffing niet perse gelijk is aan de gewenste 1,8%.

Kostendekking afvalstoffenheffing, rioolheffing, en leges

De geraamde opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Een overzicht van de geraamde lasten en opbrengsten die als basis hebben te gelden voor het tarief 2021 van deze drie heffingen treft u hierna aan.

Afvalstoffenheffing

Overzicht kostendekking afvalstoffen	Taakveld	Begroting 2021
LASTEN:		
Exploitatielasten afvalstoffen	7.3 Afval	1.636.440
Straatreiniging	7.3 Afval	33.001
Heffins en inningskosten	7.3 Afval	2.150
Overhead	0.4 Overhead	251.489
Compensabele BTW	n.v.t.	211.570
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	91.304
Kapitaallasten	7.3 Afval	22.063
Totale lasten		2.248.017
BATEN:		
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	1.865.261
Onttrekking uit voorziening afvalstoffen	7.3 Afval	54.623
Vergoeding verpakkingen/drankenkartons	7.3 Afval	287.660
Overige baten	7.3 Afval	5.303
Dividend	0.5 Treasury	3.780
Voorgestelde tariefstijging	7.3 Afval	31.390
Totale baten		2.248.017
Dekkingspercentage		100%

Rioolheffing

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2021
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	634.143
Straatreiniging	7.2. Riolering	33.001
Heffings en inningskosten	7.2. Riolering	2.150
Overhead	0.4 Overhead	182.563
Compensabele BTW	n.v.t.	131.609
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	91.304
Kapitaallasten	7.2. Riolering	250.346
Dotatie aan Voorziening GRP	7.2. Riolering	241.554
Totale lasten		1.566.670
BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.635.065
Verlaging tarieven	7.2. Riolering	-89.726
Onttrekking uit Voorziening riolering	7.2. Riolering	0
Overige baten	7.2. Riolering	21.332
Totale baten		1.566.670
Dekkingspercentage		100%

Leges

Voor een begroting (raming) van lasten en opbrengsten wordt voor de leges aangesloten bij het zogenoemde ANG model. De cijfermatige uitwerking van dat model voor het jaar 2021 treft u aan in bijlage 9.

Kort samengevat ziet het beeld voor de leges er als volgt uit:

	Begrote opbrengsten 2021	Toegerekende kosten	Kostendeckingspercentage
Titel 1 Algemene Dienstverlening	€ 188.461,30	€ 229.979,54	82%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	€ 314.931,83	€ 394.856,05	80%
Totaal Titel 1 en 2	€ 503.393,13	€ 624.835,59	81%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijnen	€ 5.969,80	€ 52.054,93	11%
Totaal Legesverordening	€ 509.362,93	€ 676.890,52	75%

Bij het voorliggende ANG model past nog wel een belangrijke kanttekening. In de loop van dit jaar zullen de zogenoemde APV verordeningen worden geharmoniseerd. Dat zal niet zonder gevolgen blijven voor de legesverordening voor wat betreft aard en omvang van de diensten zoals die nu in de tabel staan en bijbehorende tariefstellingen. Gevolgen die wij nu nog moeilijk kunnen inschatten maar in het najaar meer vastomlijnd kunnen en zullen worden aangegeven.

Woonlastenontwikkeling een- en meerpersoonshuishoudens 2020 – 2021

Voor een beeld over de ontwikkeling van de woonlasten wordt in de regel onderscheid gemaakt tussen eigenaar-bewoners en huurders en daarin weer tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Voor beide groepen geldt dat de woonlasten in ieder geval een resultante zijn van tariefontwikkelingen van de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor de eigenaar-bewoner wordt dat aangevuld met de tarief- en waardeontwikkeling voor de onroerendezaakbelastingen.

Woonlasten eigenaar-bewoner

Gemiddelde woonlasten eigenaar-bewoner	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Datum	2021	2021
Onroerende zaakbelastingen eigenaar ¹⁾	345,17	345,17
Afvalstoffenheffing	204,13	255,01
Rioolheffing ²⁾	192,15	192,15
	-----	-----
Totaal	741,45	792,33
Gemiddelde woonlasten	2020	2020
	756,78	806,82
Ontwikkeling lokale lastendruk 2020-2021	-/-2,0%	-/-1,8%

Woonlasten huurder

Gemiddelde woonlasten huurder	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
Datum	2021	2021
Afvalstoffenheffing	204,13	255,01
Rioolheffing ²⁾	192,15	192,15
	-----	-----
Totaal	396,28	447,16
Gemiddelde woonlasten	2020	2020
	403,92	453,96
Ontwikkeling lokale lastendruk 2020-2021	-/-1,8%	-/-1,4%

¹⁾Voor het jaar 2021 is een gemiddelde WOZ woningwaarde aangehouden van € 181.000.

²⁾Rioolheffing voor meerpersoonshuishoudens gebaseerd op een waterverbruik van 135 m3 per jaar en voor éénpersoonshuishoudens op 46 m3 per jaar.

Vergelijking woonlasten op basis van Atlas van de lokale belastingen

Elk jaar publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo), een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, de zogenoemde Atlas van de lokale belastingen. Dat Atlas geeft jaarlijks een overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen, waaraan wij voor het jaar 2020 de onderstaande tabellen hebben ontleend.

In die tabellen worden de gemiddelde woonlasten voor de eigenaar-bewoner en de huurder weergegeven, alsmede de provinciale en landelijke rangorde voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens. In het verlengde daarvan hebben wij, zowel in relatieve als absolute zin, de afwijkingen ten opzichte van het Friese gemiddelde weergegeven. Let wel: het gaat hierbij om de cijfers 2020. De cijfers 2021 zijn uiteraard pas in de loop van volgend jaar beschikbaar.

Woonlasten 2020 eigenaar – bewoner

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer- persoons	Rangorde landelijk meer- persoons
Dantumadiel	741	792	15	236
			1)	2)
Gemiddelde in Friesland	622	762		

Dantumadiel in % van Fries gemiddelde	119,1	103,9
In euro's	119	30

Woonlasten 2020 huurder

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer- persoons	Rangorde landelijk meer- persoons
Dantumadiel	396	447	10	245
			1)	2)
Gemiddelde in Friesland	317	422		

Dantumadiel in % van Fries gemiddelde	124,9	105,9
In euro's	79	25

¹⁾ nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 18 de hoogste

²⁾ nummer 1 heeft de laagste woonlasten en nummer 372 de hoogste

Bron COELO-Atlas van de lokale lasten 2020

Paragraaf weerstandsvermogen

Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Dantumadiel acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen is een risico-inventarisatie uitgevoerd in samenwerking met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van een workshop waarbij gebruik is gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de gemeente in totaal 72 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht (tabel 1) worden echter alleen het aantal risico's gepresenteerd welke gezamenlijk voor 80% het noodzakelijke weerstandsvermogen bepalen.

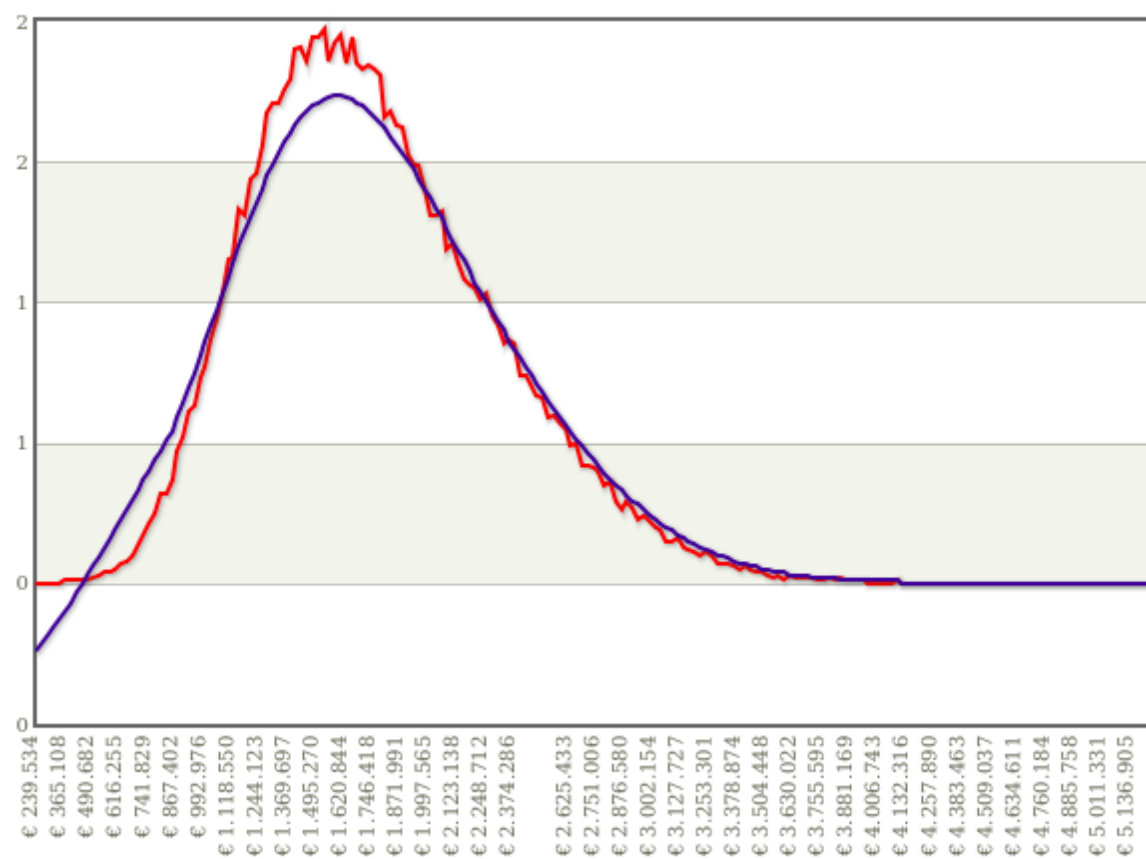
Deze risico inventarisatie geeft een goed inzicht in de aanwezige risico's en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico's en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico's te ondervangen. Het plan is om de komende jaren het inzicht in risico's en de sturing en beheersing van de risico's verder te ontwikkelen.

Tabel 1 : belangrijkste financiële risico's

Risico nummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R228	Door de herijking van het gemeentefonds zullen de plattelandsgemeenten waarschijnlijk minder geld van het rijk ontvangen.	Herijking zal waarschijnlijk tot een lagere Algemene Uitkering leiden.	10,21%
R233	Terugbetalen BOSA subsidie obv voorlopige beschikking.	Er is een voorlopige beschikking ontvangen van het rijk inzake de BOSA Subsidie. Er is een kans aanwezig dat hiervan een gedeelte terugbetaald moet worden.	7,21%
R81	Groei aantal klanten WMO mede als gevolg van vergrijzing en overheidsbeleid.	De kosten voor de WMO stijgen.	6,74%
R25	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht.	Er komt een overschrijding op de begrote budgetten. Deze overschrijding is afhankelijk van de zorgvraag en varieert per zwaarte van de zorgindicatie.	5,83%
R104	Vervangingen van wegen niet inzichtelijk in de beheerssystemen opgenomen.	Met planmatig onderhoud kan het areaal niet op orde worden gehouden en er is meer geld nodig voor groot onderhoud.	5,07%
R51	Er is minder uitstroom uit de participatiewet dan de beoogde 10%.	Kosten voor de uitvoering van de participatiewet dalen niet terwijl daar wel rekening mee wordt gehouden.	4,54%
R130	Verandering klimaat	Toenemende kosten op het gebied van onderhoud en calamiteiten door veranderend klimaat en grotere weersextremen.	4,52%

Risico nummer	Risico omschrijving	Gevolgen	Invloed
R187	Er is geen extra geld beschikbaar gesteld voor de re-integratietrajecten in 2020 e.v. Hiermee is de capaciteit verlaagd, waardoor wachtlijsten ontstaan. Dit heeft als gevolg dat er minder uitstroom gerealiseerd kan worden en uitkeringen mogelijk langer verstrekt worden.	Afbouw door werkleerbedrijf NEF van 100 trajecten jaarlijks naar 50. Ervaring (afgelopen 5 jaar) is 50% succes op re-integratietrajecten. Er stromen 50 personen per jaar minder uit de uitkering x € 15.000 = schadelast jaarlijks van € 750.000 in de BUIG.	4,31%
R250	CORONA - Taakstellende bezuinigingen worden niet gehaald	Om de begroting sluitend te maken moeten er andere ombuigingen uitgewerkt worden. Dit kan consequenties hebben voor de toezichtsvorm.	3,56%
R93	Bezuiniging op groot technisch onderhoud openbaar groen.	Kans op kapitaalvernietiging.	3,56%
R133	De kosten van de grondexploitatie vallen hoger uit dan begroot.	Lopende grondexploitatie worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	3,08%
R238	CORONA - Faillissement/surveillance verbonden partijen.	Extra bijdrage verbonden partijen.	2,90%
R144	De grondverkoop vallen tegen of vinden later plaats dan gepland.	Grondexploitatie worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	2,59%
R282	Te weinig vervangingsbudget voor sportvelden, natuurvelden en kunstgras.	Hoge pieken in benodigde financiën bij noodzakelijke vervanging.	2,53%
R24	De positie van SDF staat te ver van de gemeente af.	Het inkoopstelsel met betrekking tot jeugdzorg wordt inefficiënt en niet gedragen.	2,52%
R23	Indicaties voor jeugdzorg worden niet conform contractafspraken en administratieprotocol uitgevoerd door de zorgaanbieders.	De zorgkosten zullen stijgen.	2,16%
R83	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude).	Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd.	1,94%
R148	De verkoop van vrijkomende schoollocaties in Damwâld onder geraamde opbrengst	Verkoop onder de geraamde verkoopwaarde leidt tot een financieel nadeel.	1,72%
R176	Extreem hoog ziekteverzuim van het gemeentelijke personeel	Er moet meer personeel van derden worden ingehuurd.	1,65%
R213	Het budgethouderschap, de sturing en de control op de bewaking van budgetten is niet optimaal.	Overschrijding van budgetten.	1,51%
R147	Grondexploitatie: rente stijgt	Grondexploitatie worden verliesgevend, danwel minder winstgevend	1,44%

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in Naris uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De onderstaande grafiek en tabel 2 laten de resultaten van de risicosimulatie zien.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 962.092
10%	€ 1.094.874
15%	€ 1.191.127
20%	€ 1.271.102
25%	€ 1.340.565
30%	€ 1.406.857
35%	€ 1.472.502
40%	€ 1.535.897
45%	€ 1.600.951
50%	€ 1.667.081
55%	€ 1.736.423
60%	€ 1.809.891
65%	€ 1.890.206
70%	€ 1.974.994
75%	€ 2.069.913
80%	€ 2.182.366
85%	€ 2.312.927
90%	€ 2.483.780
95%	€ 2.723.810

Uit de bovenstaande grafiek en de bijbehorende tabel 2 is te concluderen dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandsvermogen van afgerond € 2.500.000 (benodigde weerstandscapaciteit). Naris adviseert bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit uit te gaan van de risicosimulatie en van een zekerheidspercentage van 90%.

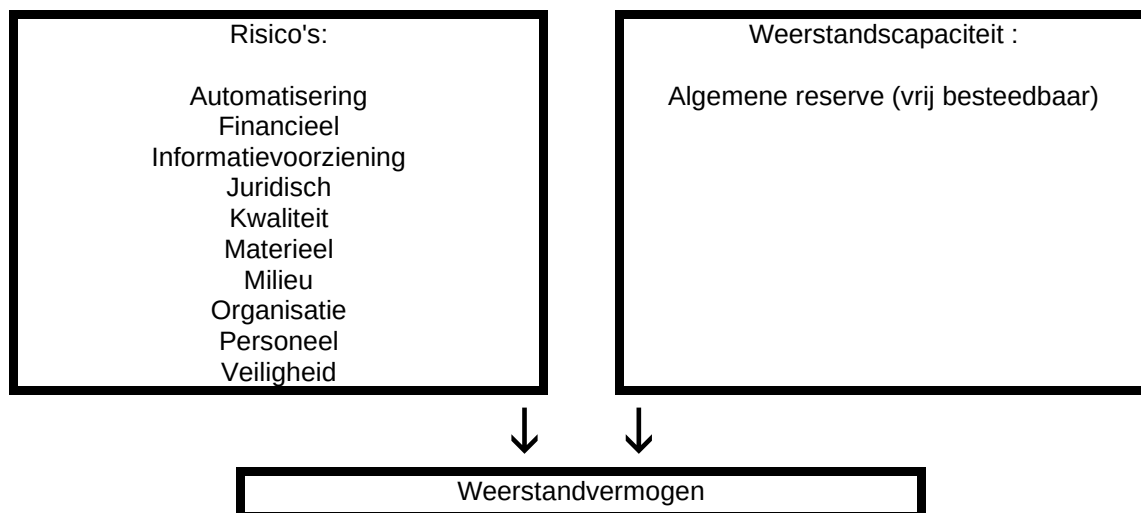
Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Dantumadiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. In het geval van Dantumadiel is dat de Algemene reserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit 2021
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	1.389.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 1.389.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 1.389.000}{€ 2.500.000} = 0,56$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van uw organisatie valt in klasse F. Dit duidt op een ruim onvoldoende weerstandsvermogen. Er zullen inspanningen geleverd moeten worden om tot een gezond weerstandsvermogen te komen.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	45%	76%	61%	58%	53%	50%
Netto schuldquote	48%	78%	63%	60%	55%	52%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Solvabiliteit	13%	-7%	7%	8%	9%	9%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. Echter, een negatieve solvabiliteit is onwenselijk. Wegens de structurele tekorten zal de solvabiliteit wel negatieve waarden aannemen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Grondexploitatie	4%	1%	0%	0%	-2%	-1%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Structurele exploitatieruimte	-6%	-7,6%	-0,3%	0,4%	0,5%	0,7%

Het begrotingstekort is van structurele aard, vandaar dat ook dit kengetal negatieve waarden aanneemt.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Belastingcapaciteit	93%	98%	107%	107%	107%	107%

Het betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Dantumadiel boven het landelijk gemiddelde zitten.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft ruim 8.700 hectare openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, zoals wegen, riolering, kunstwerken, (zoals bruggen en damwanden) groen, verlichting en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de manier waarop Dantumadiel omgaat met het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Stand van zaken onderhoudsplannen kapitaalgoederen

De onderhoudsplannen zijn niet meer actueel en dienen geactualiseerd te worden. Dit gebeurt in 2020 en 2021. Verwacht wordt dat wanneer de huidige beleidskeuzes gehandhaafd blijven, het jaarlijks onderhoudsbudget verhoogd moet worden. Dit komt doordat de financiële consequenties bij uitbreiding van het areaal niet altijd goed zijn verwerkt in de begroting. Daarnaast is er in de afgelopen jaren geen periodiek update geweest van de gegevens, zoals stijging in de kosten, meer areaal in beeld, en de financiële consequenties verwerkt in de begroting.

De Provincie beoordeelt jaarlijks aan de hand van Het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader (GTK) op basis van een toetspuntenlijst het toezichtregime. Volgens deze toetspuntenlijst dient de gemeente actuele (< 5 jr.) meerjaren onderhoudsplannen voor alle kapitaalgoederen te hebben en de financiële consequenties verwerkt te hebben in de begroting. Op dit moment voldoet de gemeente hier niet aan.

Hieronder wordt weergegeven wanneer welke beleidsplannen aan de raad worden aangeboden. In de beleidsplannen wordt het groot onderhoud en de vervangingen voor de komende 10 jaar in beeld gebracht inclusief de financiële gevolgen. De raad kan nog keuzes maken zoals het onderhoudsniveau, gebiedsdifferentiatie, afstoten van areaal en duurzaamheid. De financiële consequenties worden meegenomen in de begroting.

In 2020 zullen de volgende beleidsplannen worden geactualiseerd:

- beleidsplan gebouwen
- beleidsplan wegen
- beleidsplan straatverlichting
- VGRP

In 2021

- Beleid- en beheerplan waterwegen
- Beleid- en beheerplan Kunstwerken.

Op basis van de inspecties wordt er een onderhoudsplanning voor 2021 gemaakt dat is afgestemd op het beschikbare budget in 2021. Het meest urgente onderhoud krijgt de hoogste prioriteit zodat er voorkomen wordt dat er kapitaalvernietiging ontstaat.

In de tabel hieronder een overzicht van de stand van zaken van de beleidsplannen:

Onderdeel	Beheers en onderhoudsplan aanwezig	Datum vaststelling beheerplan gemeenteraad	Beheersplan actueel?	Beschikbaar budget 2021
Wegen	Wegen	2016	Nee	€ 491.000
Onkruidbestrijding	Nee	N.v.t.	N.v.t.	€ 119.000
Openbare verlichting	Onderhoudsplan OV	2011	Nee	€ 24.000
Kunstwerken	Onderhoudsplan kunstwerken	2011	Nee	€ 43.000
Gebouwen	MOP Gebouwen	2000	Nee	€ 218.000
Waterwegen	Watergangen Dantumadiel	2011	Nee	€ 150.000

Wegen

In 2019 heeft de raad besloten om de stand van de reserve wegen te verlagen. Eveneens is de dotatie en de onttrekking aan deze reserve verlaagd. Het vastgestelde kwaliteitsniveau is echter niet bijgesteld. Hierdoor sluiten de beschikbare financiële middelen niet meer aan bij het vigerende beleid en de oorspronkelijke onderhoudsplanning. In 2021 worden de meest urgente onderhoudswerken uitgevoerd op basis van het beschikbare budget zodat er geen kapitaalvernietiging ontstaat.

De raad kan beleidskeuzes maken door bijvoorbeeld wegen af te stoten of verdergaand gedifferentieerd onderhoud toe te passen om hiermee een besparing te realiseren. De behandeling door de raad van het nieuw op te leveren beheer- en onderhoudsplan is hiervoor een uitstekend moment.

Bij het opstellen / actualiseren van het beleid- en beheerplan wegen wordt inzichtelijk gemaakt wat de huidige kwantitatieve en kwalitatieve situatie is. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vervangingen (investerings) en regulier (groot) onderhoud.

Openbare Verlichting (OVL)

De beschikbare financiële middelen sluiten niet meer aan bij de behoefte voor dagelijks onderhoud en bij de vervangingsbehoefte. De vervangingsplanning wordt bepaald op basis van een onderhoudscyclus.

In 2021 wordt het dagelijks onderhoud uitgevoerd op basis van het beschikbare budget. In 2021 worden geen planmatige vervangingen gerealiseerd. De huidige stand van de vervangingsreserve is hierbij leidend.

De raad kan beleidskeuzes maken door bijvoorbeeld straatverlichting op te ruimen om hiermee een besparing te realiseren. Hier wordt in de actualisatie van het beheerplan nader op in gegaan.

Civieltechnische kunstwerken

De beschikbare financiële middelen sluiten niet meer aan bij de onderhoudsplanning. Deze bedragen zijn tot stand gekomen op basis van een onderhoudscyclus met daarin onderhoudsmaatregelen. In deze berekening zitten geen vervangingen. De raad kan nog beleidskeuzes maken door bijvoorbeeld areaal om te vormen om hiermee een besparing te realiseren. De uitkomst van de provinciaal gevoerde discussie over het beheer van oevers langs vaarwegen is van grote invloed op de middelen die in de toekomst nodig zijn binnen de gemeentelijke begroting om civieltechnische kunstwerken te kunnen onderhouden.

Gebouwen

Het huidige beleidsplan gebouwen is niet meer actueel. Daarnaast moet worden geïnvesteerd om aan wettelijke criteria voldaan worden op het gebied van duurzaamheid en energieprestatie. Deze maatregelen zijn geniet opgenomen in de onderhoudsbudgetten. Met name het gemeentehuis, wat inmiddels 20 jaar oud is, is een behoorlijke kostenpost. In 2021 worden de meest urgente onderhoudswerken uitgevoerd op basis van het beschikbare budget.

Waterwegen

Gemeente Dantumadiel heeft een baggerplan uit 2011. Dat plan is niet meer actueel; er is bij de vaststelling van dit baggerplan besloten om geen financiële middelen beschikbaar te stellen voor huidige en toekomstige baggeropgaven.

Op dit moment zijn er onvoldoende gegevens bekend hoeveel budget er daadwerkelijk nodig is om te baggeren. Bij het opstellen / actualiseren van het beleid- en beheerplan waterlopen wordt hier nader op ingegaan.

Beeldkwaliteit

Drie maal per jaar wordt er een beeldkwaliteitschouw uitgevoerd volgens de CROW publicatie 223. Bij deze schouwrondes worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzicht van de vastgestelde kwaliteit. Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd.

Verhardingen

Beleidskader

In januari 2018 heeft de raad besloten om, op basis van de uitgevoerde Quick Scan, voor wegen het onderhoudsniveau van Sober naar Basis te brengen en de extra benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen. Tevens heeft de raad toen besloten om de onkruidbestrijding eveneens op het onderhoudsniveau Basis te onderhouden. Het functiegericht wegbeheer, wat de raad in 2016 heeft vastgesteld, is nog steeds van toepassing.

Eens per 2 jaar worden de wegen visueel geïnspecteerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud, het meest recent is dit medio 2020 gedaan. De inspectiegegevens worden ingebracht in een geautomatiseerd wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).

Binnen de uitvoering van het onderhoud is een tweedeling aangebracht tussen groot en klein onderhoud. Klein onderhoud wordt uitgevoerd door team Utfiering en groot onderhoud wordt uitbesteed aan aannemers. Het klein onderhoud aan verharding betreft het herstel van elementenverhardingen. Dit klein onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van eigen constatering, na meldingen van burgers / bedrijven of na opmerkingen die worden gemaakt tijdens het schouwen van de openbare ruimten.

In 2019 is vanwege de financiële positie van de gemeente besloten om de jaarlijkse bijdrage aan de reserve wegen te verlagen en ook is de reserve éénmalig afgeroomd. Hiermee zijn de financiële middelen in de begroting niet meer in balans met het beleidskader. In 2020 wordt een nieuw beheerplan opgeleverd waardoor budget en beleid weer met elkaar in overeenstemming dienen te worden gebracht.

Onkruidbestrijding op verhardingen

Sinds mei 2015 is het gebruik van chemische middelen (glyfosaat) voor de onkruidbestrijding op verhardingen verboden. Er mag nu alleen gebruik gemaakt worden van alternatieve manieren zoals bestrijding met heet water of hete lucht.

Het vastgestelde beeldkwaliteit is Basis (B) conform de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2018 van het CROW. 3x per jaar wordt deze kwaliteit door middel van een beeldkwaliteitsschouw door een gecertificeerde inspecteur getoetst. Sinds 2019 voert het team Utfiering deze werkzaamheden in combinatie met een aannemer uit.

Openbare verlichting (OVL)

Beleidskader

In 2011 is het beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2012-2021 vastgesteld; deze is niet meer actueel. Inspectie of schouw vindt niet (meer) plaats. Het klein en dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van gemelde storingen en schades (piepsysteem). Het vervanging van masten en armaturen geschiedt planmatig op basis van leeftijd.

Vanwege de financiële positie van de gemeente is besloten om de reserve voor vervanging van OVL objecten af te romen tot een bedrag van € 150.000,--. Met deze reserve kan niet op korte termijn uitvoering gegeven worden aan alle toekomstige geplande vervangingen.

Het actualiseren van het beleid- en beheerplan, inclusief het vervangingsplan met bijbehorende dekking, staat gepland voor 2020.

Openbaar groen

Beleidskader

In 2012 is het beleidsplan groenbeheer vastgesteld. Dit beleidsplan betreft het openbaar groen en het groen rondom sportcomplexen. In dit beleidsplan is het kwaliteitsniveau van het groen bepaald en wordt op basis van het te onderhouden areaal en dit kwaliteitsniveau de onderhoudsinspanning geraamd. Deze raming wordt conform de besluitvorming opgenomen in de begroting. Definitie van kwaliteit heeft plaatsgevonden op basis van landelijk gebruikte beeldkwaliteit catalogus van het CROW. Daarbij heeft de raad vastgesteld het gehele areaal te onderhouden op kwaliteitsniveau B.

In 2010 is een kwaliteitsbeoordeling sportvelden Dantumadiel vastgesteld met de bedoeling om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen van de kwaliteit van de grassportvelden. Dit is vervolgens verwerkt in een meerjarig onderhouds- / renovatieplan voor de sportvelden dat de basis is voor de onderhoudsreserve. In hetzelfde kader is een opstelling gemaakt van het benodigde aantal voetbalvelden per accommodatie, rekening houdend met de bespelingintensiteit. Het meerjarige onderhoudsplan geeft t/m 2019 inzicht in het uit te voeren groot- en dagelijks onderhoud.

Het onderhoud van openbaar groen wordt voor het grootste deel uitgevoerd door het team Utfiering Iepenbiere Romte. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door het team Beheer Iepenbiere Romte. Tevens verzorgt dit team het maaien en hekkelen buiten de bebouwde kom en grootschalige groen vervangingen/investeringen. De onderhoudswerkzaamheden in plantsoenen bestaan in hoofdzaak uit schoffelen, spitten, snoeien, maaien, inboet, onkruidbestrijding, mollenbestrijding, doorspuiten drains, onderhoud bestrating, onderhoud hekwerken/rasters, reconstructie en onderhoud (bos)plantsoen. Een groot deel van de eenvoudige repeterende groenonderhoudswerkzaamheden wordt verricht door de bij het team uitvoering gedetacheerde medewerkers van NEF.

Ontwikkelingen op het gebied van openbaar groen

De raad heeft in 2014 het groenstructuurplan vastgesteld. Dit plan geeft richting aan planvorming bij vervanging en reconstructie van groenobjecten.

Kunstwerken (bruggen, tunnels en grondkeringen)

Beleidskader

In 2011 is het onderhoudsplan voor kunstwerken vastgesteld. In dit plan wordt weergegeven op welk kwaliteitsniveau de kunstwerken moeten worden onderhouden. Op basis van inspectieresultaten en vereiste kwaliteit wordt in dit onderhoudsplan inzicht gegeven in de benodigde middelen voor het uitvoeren van zowel dagelijks als groot onderhoud. Het team Beheer Iepenbiere Romte verzorgt de beleidsmatige ondersteuning van het onderhoud van kunstwerken. Daarnaast verzorgt zij het groot onderhoud. Dagelijks onderhoud en kleine reparaties worden verzorgd door het team Utfiering Iepenbiere Romte.

Riolering

Beleidskader

Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Dantumadiel, dit plan is in 2014 vastgesteld. Wettelijke kaders voor het GRP worden gevormd door de Wet Milieubeheer en de Waterwet. De Gemeentewet doet (o.a.) uitspraken over de rioolheffing. In de Wet Milieubeheer is geregeld dat de gemeenteraad een GRP telkens voor een daarbij vast te stellen periode vaststelt. Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit. De zorg voor water en riolering is een voortdurend proces dat door ontwikkelingen in de tijd moet worden aangepast. Volgens de huidige wetgeving, vastgelegd in de Waterwet en de wet Milieubeheer, is er voor de gemeente sprake van drie zorgplichten:

- de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de zorgplicht voor het afvloeiende hemelwater;

- de zorgplicht ter voorkoming van structureel nadelige gevolgen van het grondwater.

Uitvoering van de maatregelen uit het vGRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd. Verder wordt ervoor gezorgd dat hemelwater, voor zover particulieren dat niet zelf kunnen, goed wordt ingezameld en verwerkt en dat inwoners weten waar ze met grondwatervragen terecht kunnen. De GRP's van de DDFK-gemeenten hebben nagenoeg dezelfde periode waarin er een nieuw GRP moet worden opgesteld. Voor de gemeente Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân is in 2020 gestart met het opstellen van een nieuw GRP. Deze wordt Q4-2020 of Q1-2021 ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.

Onderhoud rioleringen

Het dagelijks beheer en onderhoud aan de riolering wordt uitgevoerd door het team Utfiering Iepenbiere Romte. Grootschalig onderhoud, inspectie en vervangingen worden gerealiseerd door het team Behear Iepenbiere Romte. Tevens verzorgt het team Behear Iepenbiere Romte de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering. Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; legen van straat en trottoirkolken, reinigen van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar Omrin. Groot onderhoud aan en vervangingen van de riolering wordt uitgevoerd op basis van inspecties van het riool. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een geautomatiseerd systeem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld. Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels en hydraulische aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Waterwegen

Beleidskader

Onderhoud van waterwegen is te verdelen in waterkwantiteit, waterkwaliteit en bevaarbaarheid. Ten aanzien van waterkwantiteit moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. In 2011 is het "Baggerplan 2011-2020" vastgesteld. In de overdracht stedelijk water (OSW) uit 2016 is geregeld dat het Wetterskip Fryslân verantwoordelijk is voor baggeren van stedelijk water, tenzij er sprake is van achterstallig onderhoud. Het achterstallig onderhoud is financieel voor 50% voor rekening van de gemeente.

Onderhoud waterwegen

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk contracten af te sluiten met eigenaren van aanliggende percelen waarbij de eigenaren tegen een vergoeding het hekkelen voor de gemeente uitvoeren en het hekkelmateriaal op hun terrein ontvangen. De resterende hekkelwerkzaamheden worden op de markt gezet. Bij hekkelwerkzaamheden wordt het vrijkomende hekkelmateriaal afgevoerd naar een composteerinrichting. Voor het verkrijgen van de gewenste bermvegetatie geniet afvoer van hekkelmateriaal de voorkeur (vershralingsbeleid). Een aantal bermsloten is voorzien van walbeschoeiing. Reden is doorgaans ruimtegebrek of afslag van het talud als gevolg van stromend water en bodemopbouw. Indien technisch mogelijk verdient uit kostenoverwegingen een natuurlijk talud de voorkeur.

Risico baggeropgaven

Vanwege in de zomer van 2019 vernieuwde en verscherpte milieuwetgeving dient nader onderzoek plaats te vinden naar PFAS-stofgroepen¹. Een overschrijding van de normen leidt tot verhoogde uitvoeringskosten. De financiële gevolgen worden nog in beeld gebracht.

Gebouwen

Het onderhoud aan de gebouwen in 2021 zal voor een deel op basis van een meerjaren planmatig onderhoudsprogramma worden uitgevoerd. Dit betekent dat het onderhoud op basis van een onderhoudscyclus zijn beslag zal krijgen. Het meerjarig onderhoudsplan is de basis van de bestemmingsreserve voor onderhoud gebouwen.

¹ PFAS is een verzamelnaam en staat voor poly- en perfluoroalkylstoffen. Deze groep chemische stoffen is door mensen gemaakt en komt van nature niet voor in het milieu. PFAS kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid.

Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de begroting in afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten. In de beheersverordening naar artikel 212 van de Gemeentewet geeft de raad het kader aan.

Algemeen

In het Treasurystatuut gemeente Dantumadiel, staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De geplande uitvoering van het treasurybeleid is weergegeven in de paragraaf financiering.

Hoe ontwikkelt de rente zich?

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van een aantal financiële instellingen opgesteld. De rentes liggen al een lange tijd op historisch lage waarden, de verwachting is niet dat hier op korte termijn verandering in komt.

Hoe beheert de gemeente haar kas?

Al het betalingsverkeer heeft de gemeente gecentraliseerd bij drie banken. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), de Rabobank en de ING bank. Hoofdbankier is de BNG, de Rabobank wordt vooral aangehouden als service naar de klanten en vanuit regionaal economische motieven en de ING bank is gekoppeld met de digitale balie. Het saldo op deze rekening wordt periodiek afgeroomd ten gunste van de BNG-rekening.

De gemeente Dantumadiel kent een kredietlimiet van € 3.000.000, hiervoor wordt dan een bereidstellingsprovisie van 0,04% gerekend. De bijbehorende rente wordt op basis van 1 maands Euribor berekend. Bij een positief saldo zal geen rente worden betaald. Bij een negatief saldo zal wel rente worden uitbetaald, maar het met een afslag van 0,15%.

Bij overschrijding van de kredietlimiet wordt de intradaglimiet van € 4.000.000 gebruikt, waarna het aan de gemeente is, om de overschrijding van de kredietlimiet om te buigen naar een kasgeldlening of een langlopende lening.

De financieringsovereenkomst is afgesloten voor één jaar en wordt telkens per 1 januari, stilzwijgend met één jaar verlengd.

In de financieringsovereenkomst met de BNG is geen sprake van gehoudenheid. Dit houdt in, dat de gemeente Dantumadiel vrij is in haar keuze bij welke partij zij haar geld aantrekt.

Bij de Rabobank en de ING bank zijn geen kredietfaciliteiten aanwezig.

Uiteraard staat het de gemeente Dantumadiel vrij, om tot de kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor een bepaalde periode kort geld aan te trekken.

Hoe staat het met het schatkistbankieren?

Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet FIDO en moet ervoor zorgen dat er een lagere EMU-schuld van de collectieve sector ontstaat.

Omdat het Schatkistbankieren verplicht is gesteld, moeten decentrale overheden alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist onderbrengen.

Wel is er sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijks begrotingstotaal (begrotingstotaal + totale lasten van de primaire begroting, excl. reserves), met een minimum van € 250.000,- en een maximum van € 2.500.000,-.

Voor de gemeente Dantumadiel, zal het schatkistbankieren niet al te verstrekkende gevolgen hebben, omdat wij een zogenaamde leengemeente zijn en normaliter weinig "positief" staan op de Rekening Courant. Het Schatkistbankieren geldt alleen voor overtollige financiële middelen. Er is voor gemeenten geen leenfaciliteit aanwezig.

Hoe staat het met het renterisicobeheer?

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om dit renterisico te beheersen wordt er in de wet FIDO een renterisiconorm bepaald. Voor gemeenten bedraagt de renterisiconorm maximaal 20% van het begrotingsbedrag bij aanvang van het begrotingsjaar.

Berekening renterisiconorm 2021

(bedragen x € 1.000)	€
Begrotingstotaal	53.133
Renterisico percentage	20%
Renterisiconorm	10.626

Toetsing renterisico aan norm 2021

(bedragen x € 1.000)	€
Renterisico (renteherziening en aflossing)	1.628
Renterisiconorm	10.626
Onderschrijding	-/- 8.998

Uit bovenstaande berekening blijkt, dat de gemeente Dantumadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.

De totale schuld van de gemeente per 1 januari 2021 bedraagt naar verwachting € 34.766.000.

De kasgeldlimiet (het bedrag waarvoor op basis van kortgeld financiering mag worden aangetrokken) bedraagt 8,5% van het gemeentelijke budget bij aanvang van het begrotingsjaar 2021. De kasgeldlimiet zal over het jaar 2021, 8,5% van € 53.133.000 is € 4.516.000 zijn.

Het is toegestaan om tijdelijk, gedurende drie opeenvolgende kwartalen, de kasgeldlimiet te overschrijden.

Wat is het kredietrisico op verstrekte geldleningen?

De gemeente staat borg voor een aantal geldleningen. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat, kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig, dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen (denk hierbij aan Woningcorporatie Vestia) en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25%, van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten, voor 50% van deze schuld (na uitputting van het garantievermogen en betaling van de directe schade gemeentes), verplicht zijn deze overblijvende schuld, middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening.

Hoe gaan we om met de wet HOF?

In de wet Houdbare OverheidsFinanciën (wet HOF) worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.

Elke gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten. De VNG adviseert gemeenten om niet te sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat verhindert een uitruil van plussen en minnen tussen gemeenten ten opzichte van de individuele EMU-referentiewaarde en leidt mogelijk tot een onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld.

Als gemeente Dantumadiel hebben wij aandacht voor de schuldpositie van onze gemeente via de jaarstukken en begroting en de daarin verplicht opgenomen paragraaf Financiering. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de gemeente Dantumadiel geen specifiek schuldenbeleid heeft.

Hoe verdelen we de rente?

De rentekosten worden verdeeld aan de taakvelden op basis van een omslagrente. Hierbij worden de totale rentekosten eerst gecorrigeerd met de doorgeleende geldleningen en de toerekening aan de grondexploitaties.

De rente over de grondexploitatie wordt berekend door het gewogen gemiddelde te nemen van de totale rentekosten in de verhouding van vreemd en eigen vermogen. Dit percentage bedraagt voor het boekjaar 2021 0,85%.

Het totaal toe te rekenen rente aan de taakvelden bedraagt € 290.721, wat neerkomt op 0,64%. Werkelijk wordt 0,6% aan rente toegerekend aan de taakvelden. Door de afronding ontstaat op het taakveld treasury renteresultaat van € 20.753.

In de volgende tabel wordt de renteverdeling schematisch weergegeven.

	€
externe rentelasten over de korte en de lange financiering	320.026
externe rentebaten:	
-geldleningen woningbouw	-
-hypothecaire geldleningen	-
-overige geldleningen	- 21.000
Totaal door te rekenen externe rente (1)	299.026
-aan grondexploitatie door te belasten rente	-8.305
-rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	-
<i>Saldo door te rekenen rente (2)</i>	<i>290.721</i>
Rente over eigen vermogen (3)	-
Rente over voorzieningen (4)	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3+4)	290.721
<i>werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)</i>	<i>269.968</i>
Renteresultaat op het taakveld treasury	20.753

Wat is ons EMU-saldo?

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen

(BOFV) is in mei 2018 de afspraak gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor de jaren 2019 tot en met 2022 totaal 0,4% van het BBP bedraagt.

	Omschrijving	Jaarrek. 2019 x € 1.000	Begroting 2020 x € 1.000	Begroting 2021 x € 1.000	Begroting 2022 x € 1.000	Begroting 2023 x € 1.000	Begroting 2024 x € 1.000
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.859	-3.450	-293	123	187	303
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.231	1.525	1.772	1.830	1.797	1.796
3	Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	554	155	-28	-15	-3	10
4	Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	738	9.735	2.218	1.250	360	355
	Omschrijving	Jaarrek. 2019 x € 1.000	Begroting 2020 x € 1.000	Begroting 2021 x € 1.000	Begroting 2022 x € 1.000	Begroting 2023 x € 1.000	Begroting 2024 x € 1.000
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie	0	0	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	5.341	98	425	0	0
7	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	191	-747	751	288	803	-415
8	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen			71	71	71	71
9	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht	0	0	0	0	0	0
10	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	-1.831	-6.911	11	1.330	2.353	1.268

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

De term 'bedrijfsvoering' verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting ('PIOFACH'), aangevuld met juridisch en inkoop.

Deze paragraaf heeft betrekking op de gehele ambtelijke organisatie. Naast werk voor Noardeast-Fryslân (het overgrote deel) verrichten wij ook diensten voor de gemeenten Dantumadiel en Schiermonnikoog, hiervoor vindt verrekening van kosten plaats.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Ontwikkeling van de personele bezetting
- Verbeteragenda
- ICT ondersteuning
- Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Ontwikkeling personele bezetting

Het aantal FTE per 1-7-2020 bedraagt 576 en wordt gelimiteerd door de begroting en het formatieplan. Onze systemen laten op dit moment niet toe om te bepalen hoeveel FTE als externe capaciteit worden ingehuurd dan wel hoeveel FTE wordt ingehuurd op projectbasis. In dat laatste geval gaat het vaak slechts om enkele maanden, dus een gedeelte van een FTE. Het relatieve aandeel van externen in het totaal wordt daarom ingeschat op basis van het aantal medewerkers op 1-7-2020 en bedraagt ongeveer 12%.

In 2021 wordt een aanbesteding voor een nieuw personeels- en salarissysteem gedaan waardoor we vanaf 2022 wel de noodzakelijke informatie kunnen opleveren.

Het ziekteverzuimpercentage heeft zich als volgt ontwikkeld

	Ziekteverzuim %
Januari 2019	7.36%
December 2019	6.92%
Juli 2020	5.76%

Ons doel is ook in 2021 het ziekteverzuim verder te laten dalen, hoewel de gevolgen van langdurig 'werk zoveel mogelijk thuis' als gevolg van COVID-19 op het ziekteverzuim nog niet duidelijk zijn evenmin als de mogelijke effecten van de verbeteragenda.

Verbeteragenda

De verbeteragenda vloeit voort uit de 2^e evaluatie van het Organisatie & Formatieplan die in december 2019 met behulp van BMC is uitgevoerd. Deze evaluatie was afgesproken na de ambtelijke fusie tot DDFK gemeenten. Daarnaast is het benchmarkonderzoek van Berenschot naar onze uitvoeringskosten als basis gehanteerd voor de verbeteragenda. Over deze verbeteragenda wordt u separaat geïnformeerd.

In 2021 wordt ten eerste de hoofdstructuur van de ambtelijke organisatie aangepast. Daarbij worden de teams gehergroepeerd tot grotere eenheden. Leidende inrichtingsprincipes zijn daarbij: de ketens verbonden binnen één eenheid, gelijkheid van doelgroep of aard van het werk en gebiedsgericht wanneer dat het meest geëigend is. Hierbij wordt ook het 'team Dantumadiel' (geen aparte organisatorische eenheid, maar medewerkers die specifiek voor Dantumadiel werken) op de juiste manier ingebed.

Daarnaast wordt in 2021 de wijze van sturing herzien/bepaald, wordt het sturingsinstrumentarium daarmee in lijn gebracht, en worden teamplannen nieuwe stijl en de HRM-gesprekkencyclus organisatiebreed ingevoerd. Voorbeelden van het nieuwe sturingsinstrumentarium zijn:

- a. het invoeren van capaciteitsmanagement wat moet resulteren in betere planning en prioriteitsstelling van projectmatig werk gegeven de personele capaciteit, dit op basis van een pilot die in de 2^e helft van 2020 wordt uitgevoerd binnen Dorpen en Wijken;
- b. Optimaal benutten van het nieuwe zaakstelsel om de informatievoorziening naar de burger te verbeteren, werkprocessen beter in control te brengen en goede archivering te borgen (waardoor bijvoorbeeld het antwoorden op WOB-verzoeken ook minder tijd gaat kosten);

- c. Inrichten van een beter systeem van managementrapportages, in elk geval op het gebied van financiën (exploitatie en bedrijfsvoering), realisatie van teamplannen en activiteiten uit de programmabegroting, personeel en organisatieontwikkeling;
- d. Investeren in standaardisering, optimaal uitlijnen van processen, robotisering en automatisering waarbij gebruik maken van hetgeen al beschikbaar is voorop staat.

Deze maatregelen in het kader van de verbeteragenda moeten in 2021 bijdragen aan een te realiseren structurele besparing op de samenwerkingsbegroting van 1 miljoen zodat wij qua kosten op het gemiddelde van de referentiegemeenten van het Berenschot-onderzoek uit 2019 uitkomen.

ICT ondersteuning

Informatieplan

In 2020 is gestart met het maken van een informatieplan voor de gemeente, zodat we investeringen in ICT aan een duidelijke strategie kunnen koppelen. Daarbij moeten we rekening houden met een aantal factoren:

- Klanten: Burgers en ondernemers verwachten steeds meer zaken digitaal te kunnen regelen; Coolblue en Bol.com zijn daarbij hun referentiekader. En ook de rijksoverheid stuurt hierop, bijvoorbeeld door middel van de Omgevingswet. Tegelijkertijd is iedere verbetering al heel snel 'gewoon'; wie staat er nog wel eens bij stil hoeveel voordelen iBabs ons heeft gebracht?
- Leveranciers: leveranciers van software bieden hun diensten steeds vaker exclusief 'in the cloud' aan, Software as a Service. Dat betekent – naast technische uitdagingen – vooral dat de kosten voor applicaties niet langer als eenmalige investering (met kapitaalslasten) worden gemaakt, maar dat leveranciers per gebruiker een vast bedrag per jaar gaan vragen. Daar staat tegenover dat we altijd beschikken over de meest recente versie van de software en de kosten van hardware (opslag) dalen.
- Toenemende integratievraagstukken: Het zaakstelsel is de ruggengraat van de organisatie. We willen dat back-office systemen de status van de behandeling van een zaak terugkoppelen aan het zaakstelsel en de resultaten van de behandeling (documenten) ook in het zaakstelsel vastleggen. Zodat we burgers goed kunnen informeren over de status, de zaak tijdig en efficiënt kunnen afhandelen en een zaak goed gearchiveerd wordt. Maar er spelen ook integratievraagstukken rond berichtenverkeer met Mijn Overheid en dergelijke, of rond informatie-uitwisseling in het Sociaal Domein.
- Beveiliging en privacy. Meer toegankelijkheid van je systemen voor burgers staat vaak op gespannen voet met beveiliging en privacy. We hebben te maken met strikte regelgeving die soms haaks staat op efficiënte inrichting van processen en systemen. Een goede risicoafweging is hierbij noodzakelijk.
- Samenwerking tussen Noardeast-Fryslân, Dantumadiel, Leeuwarden, Waadhoeke, de eilanden en Dienst SoZaWe. Samen inkopen, samen organiseren, samen implementeren levert efficiencyvoordelen op. Dat geldt zowel bij het inkopen van nieuwe applicaties als in het gezamenlijk uitvoeren van functioneel beheer. Hoe ver willen we hierin gaan?
- Wet Open Overheid: In 2020 vindt parlementaire behandeling van de Wet Open Overheid plaats. Deze wet geeft regels over het actief openbaar en toegankelijkheid maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Waar de Wob als uitgangspunt hanteert dat desgevraagd de overheid informatie ter beschikking stelt, gaat de WOO er van uit dat de informatie toegankelijk is, tenzij... Dit heeft grote gevolgen voor onze informatiehuishouding.
- En tenslotte is er natuurlijk ook het bestuurlijk vraagstuk: wat voor soort gemeente(n) willen we zijn: Heel innovatief? Heel klantgericht? Heel efficiënt? Heel betrouwbaar qua voldoen aan wettelijke vereisten? Alles tegelijk kan niet, want onze financiële middelen zijn beperkt.

In het informatieplan schetsen we de gewenste ICT-ontwikkelingen voor de komende jaren. Zodat we proactief kunnen handelen en kunnen laten zien wat de toegevoegde waarde van investeringen in ICT is.

De prioriteitsstelling tussen projecten conform het informatieplan en de voortgangsbewaking en bijsturing van projecten zal volgend jaar plaatsvinden via portfoliomanagement, dat is een veelgebruikt instrument en past in de eerder genoemde uitbreiding van sturingsinstrumentarium.

Samenwerking met SSC Leeuwarden en andere partners

Wij hebben onze automatisering uitbesteed aan het Shared Service Centrum (SSC) Leeuwarden. Ook in 2021 wordt geïnvesteerd in het professionaliseren van de samenwerkingsrelatie met SSC door onder andere het contractmanagement en demandmanagement beter in te richten. Door contractmanagement ontstaat

duidelijk zicht op de afspraken die met SSC zijn gemaakt over dienstverlening en kosten. En uiteraard over de realisatie van deze afspraken.

Demandmanagement betekent dat wij als organisatie helder voor de bril krijgen welke ontwikkeling we de komende jaren willen doormaken op het gebied van ICT ondersteuning door middel van het informatieplan. En dat we de juiste initiatieven nemen richting SSC en andere samenwerkingspartners om onze wensen effectief en efficiënt ook voor elkaar te krijgen.

We werken namens Noardeast-Fryslân en Dantumadiel al intensief samen met Waadhoeke en de gemeente Leeuwarden (Leeuwarden als *klant* van SSC) om efficiencyvoordelen te realiseren. Het samen selecteren en invoeren van nieuwe of vervangende applicaties kan voordelen opleveren. In 2021 werken we bijvoorbeeld samen met Waadhoeke en Leeuwarden als het gaat om vervangen van het systeem voor Personeels- en salarisadministratie en het vervangen van Microsoft Office en het sterker integreren hiervan met andere applicaties (zoals MS Teams). Beide onderdelen betreffen onontkoombare vervanging van applicaties die niet langer door de leverancier ondersteund zullen worden.

In 2020 heeft Leeuwarden geëxperimenteerd met robotisering – het automatiseren van repetitieve handelingen die toch vaak voorkomen in bestaande applicaties. Zij delen hun ervaringen en de hiervoor ontwikkelde infrastructuur met ons zodat wij in 2021 hiermee ook experimenten kunnen doen. Overigens zijn we nooit *verplicht* om met een of meer andere partners van SSC mee te doen.

Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Risicomanagement

De basis van risicomanagement begint bij medewerkers, die leveren informatie over de kans op, de mogelijke impact van en de eventuele te treffen beheersmaatregelen voor risico's op het moment dat er besluiten worden genomen door management of bestuur. Wordt een besluit genomen en het risico aanvaard dan worden risico's van de Gemeente vervolgens doorgerekend met behulp van een bij veel gemeenten gebruikt model van NARIS, dat voor het bepalen van het weerstandsvermogen er rekening mee houdt dat niet alle risico's tegelijk zullen optreden.

In 2020 is het risicomanagement uitgebreid met risico-inventarisaties rondom met Corona samenhangende risico's. In 2021 zal het risicomanagement verder versterkt worden door uitbreiding met niet financiële risico's.

Ontwikkelagenda control

Interne controle richt zich voornamelijk op de volledigheid (t.b.v. de getrouwheid) van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheershandelingen. Interne controle heeft als doel om onvolkomenheden in de uitvoering tijdig op te sporen en te corrigeren. Tevens biedt interne controle de kans op het treffen van beheersmaatregelen in de processen om onvolkomenheden in de toekomst te voorkomen en de doelmatigheid en doeltreffendheid te bevorderen. De informatie uit interne controles plus de inbedding van interne beheersmaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de processen te verbeteren en de risico's te verkleinen tot een acceptabel niveau.

Het college moet in 2021 naar alle waarschijnlijkheid voor het eerst zelf een verklaring voor de financiële rechtmatigheid af kunnen geven, dit vraagt van Control een onafhankelijke positie (derdelijns). Daarop heeft de organisatie zich de afgelopen jaren voorbereid. De efficiënte inrichting van beheersmaatregelen inclusief procescontrols (eerste lijn) was altijd al de verantwoordelijkheid van het management. De tweede lijn, het daadwerkelijk uitvoeren van controles om vast te stellen of de beheersmaatregelen nageleefd worden en voldoende zekerheid geven, is de afgelopen jaren verschoven van Control naar het management. Dat zorgt er voor dat team Control in 2021 de onafhankelijke derdelijnsrol kan innemen: het toetsen van de door de teamleider gekozen beheersmaatregelen op basis van opzet, bestaan en werking alsmede het doen van aanbevelingen betreffende een doelmatig en efficiënt proces.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

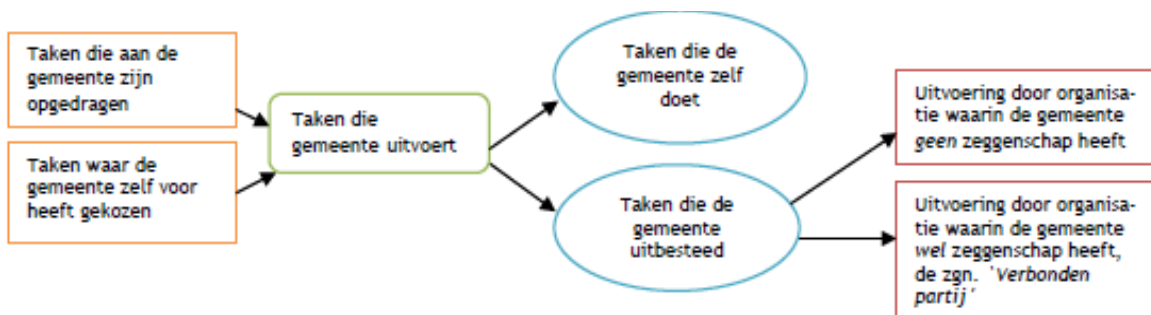
De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaot- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.
- Privaatrechtelijke verbonden partij
Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek.
Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:
 - Verenigingen;
 - Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
 - Naamloze vennootschappen;
 - Besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
 - Gemeenschappelijke regelingen;
 - Vennootschappen en coöperaties;
 - Stichtingen en verenigingen;
 - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financieel resultaat;
- De eventuele risico's.

Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.

De gemeente heeft de volgende verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
 - GR Noard East Fryslân
 - GR Veiligheidsregio Fryslân
 - GR Sociaal Domein Fryslân
 - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
 - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
 - GR Leer en werkbedrijf Noard East Fryslân
 - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslân
 - GR Recreatieschap de Marrekrite
- Vennootschappen en coöperaties
 - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
 - Afvalsturing Friesland (Omrin)
 - Bank Nederlandse Gemeenten
- Stichtingen en verenigingen
 - Stichting Roobol

- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Vereniging van Friese Gemeenten
- Overige verbonden partijen
 - Geen

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij	Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân			
Juridische status	Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente.			
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer			
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> De regeling is getroffen ten behoeve van de dienstverlening van de gemeente Noardeast-Fryslân (centrum-gemeente) aan de gemeente Dantumadiel (gastgemeente) Staatscourant 63678 8-11-2018). Het college en de burgemeester van de gastgemeente laten door de centrumgemeente in beginsel alle gemeentelijke taken uitvoeren, voor zover deze niet aan anderen zijn opgedragen of overgedragen en als zodanig zijn beschreven in het dienstverleningshandvest zoals bedoeld in artikel 7 centrumregeling. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ De gemeente Noardeast-Fryslân is centrumgemeente, als bedoeld in artikel 8 , vierde lid van de Wet gemeenschap-pelijke regelingen, (art 3 centrum-regeling). ◦ Het college en de burgemeester van de gastgemeente zullen bij afzonderlijk mandaatbesluit de bevoegdheden die samenhangen met de taken zoals vermeld in artikel 4 van de centrumregeling opdragen aan de overeenkomstige bestuursorganen (art 5 centrumregeling) . • Financieel belang: ◦ In het dienstverleningshandvest wordt de centrumregeling nader uitgewerkt, (art 7 centrumregeling). ◦ In ieder geval wordt geregeld: • De uitvoeringskaders; • De kwaliteitseisen van de taakuitvoering • De verdeelsleutel en de bijdrage van de gastgemeente in de uitvoeringskosten van de centrumgemeente.			
Financieel belang •		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2021	14.298	14.101
Eigen vermogen •		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2021	p.m.	p.m.
Vreemd vermogen •		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2021	p.m.	p.m.
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Voor het begrotingsjaar 2021: p.m.			

Verbonden partij	Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-

Verbonden partij	Veiligheidsregio Fryslân			
Juridische status	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam			
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer 3 Soarch en Wolwêzen			
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweezorg, genees-kundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten; ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit: • a. de voorzitter van het algemeen bestuur • b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid • c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid • De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr. • Financieel belang: ◦ Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevol-kingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deel-nemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.			
Financieel belang		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2021	1.786	1.832
Eigen vermogen		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2021	1.828	1480
Vreemd vermogen		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2021	85.196	109.159
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Begroting 2021: 0			

<i>Verbonden partij</i>	Veiligheidsregio Fryslân
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-

Verbonden partij	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018		
Juridische status	Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente		
Programma	3 Soarch en Wolwêzen		
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr 61128, dd 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschap-pelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen. ◦ De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschap-pelijke regeling. • Financieel belang: ◦ De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van deJeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden nagecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten. ◦ De geprognotiseerde balans bij de begroting 2021 ontbreekt.		
Financieel belang	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	p.m.	109

<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	0	0
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	0	0
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2021 x € 1000: 0		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Welstandszorg Hûs en Hiem		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>		
<i>Programma</i>	5 Wenjen en Omjouwing		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadviesering als bedoeld in de Woningwet en adviesering over toepassing van de Monumentenwet. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: - Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt. - De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan. - Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur. - Financieel belang: - De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
•	2019	7	8
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2019	369	334
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2019	120	82
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2019 x € 1.000 : 7		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	In verband met de Covid-19 pandemie wordt een krimpande economie verwacht. Het effect op de begroting 2021 is nog niet bekend.		

<i>Verbonden partij</i>	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	5 Wenjen en Omjouwing

Verbonden partij	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)		
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang</u>: De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Het openbaar lichaam heeft de volgende taken: • basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017. • aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen; • adviserende en voorbereidende taken tbv bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen; • de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur; • het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht; • het in stand houden van een Milieualarm-nummer. <u>Wijze van belang</u>: • Bestuurlijk belang: ◦ Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur. ◦ De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017. • Financieel belang: ◦ De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting; ◦ De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief. ◦ Conform artikel 30 g.r. Fumo 2017		
Financieel belang	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	259	239

<i>Verbonden partij</i>	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)		
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	975	1302
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	3.100	3.100
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2021: 0		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Leer- werkbedrijf Noard East Fryslân
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noard East Fryslân</i>
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeids)re-integratie van de doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. . Deze vm gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan. ◦ Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waar-onder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr. • Financieel belang: ◦ Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam. ◦ De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen

Verbonden partij	Leer- werkbedrijf Noard East Fryslân			
	beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.			
Financieel belang (dit betreft de gemeentelijke bijdrage)	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	
	2021	545	494	
Eigen vermogen	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	
	2021	4.908	4.783	
Vreemd vermogen	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	
	2021	13.957	13.282	
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Begroting 2021: 0			
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-			

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân			
<i>Juridische status</i>	Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoeringsorganisatie			
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen			
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 d.d. 22-3-2017). <u>Wijze van belang:</u> - De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting. - Opheffing: - De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten. - Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging.			
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	
	2021	768	779	
<i>Eigen vermogen</i> •	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	
	2021	0	0	
<i>Vreemd vermogen</i> •	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)	
	2021	809	834	

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2021 wordt een resultaat van € 0 verwacht.
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap. De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang: • Het bevorderen van waterrecreatie • Het bevorderen van landrecreatie • Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie) <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang ◦ Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaats-vervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. • Financieel belang ◦ De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten. ◦ Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%. ◦ Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen. ◦ Voor de begroting 2021 zijn de vastgestelde parameters: • Domein water: 40% inwoners; 40 % watersportovernachtingen; 20% meters aanlegvoorziening. • Domein landrecreatie: 50% inwoners; 50% landovernachtingen. • Domein baggeren: aantal meters aanlegvoorzieningen.

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite		
	Deze parameters zullen in 2022 worden herijkt.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2021	14	14
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
•	2021	5.276	5.482
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
•	2021	165	1.166
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2021,-/- 219 x € 1.000:		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	Het verlies wordt gedekt door een beschikking over de algemene reserve.		

Vennootschappen en coöperaties

<i>Verbonden partij</i>	NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland		
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: Stemrecht op grond van aandelen. - Financieel belang: - De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2018 niet gewijzigd.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2019	133	133
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2019	11.626	11-445
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2019	25.345	46.793
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2019 x € 1.000: 181		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Afvalsturing Friesland (Omrin)			
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>			
<i>Programma</i>	Algemeene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien			
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A met een waarde van € 450 per stuk en 840 gewone aandelen B. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 840 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland. - Financieel belang: De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van nul.			
<i>Financieel belang:</i>		Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
		2019	0	0
<i>Eigen vermogen</i>		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2019	50.585	57.000
<i>Vreemd vermogen</i>		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
		2019	152.203	142.008
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2019 x € 1.000: .6.536 .			
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-			

<i>Verbonden partij</i>	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>			
<i>Programma</i>	Algemeene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en onvoorzien			
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. - Financieel belang: - Dantumadiel bezit per 31-12-2019 12.285 aandelen, die een belang van € 27.873. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel).			
<i>Financieel belang</i>		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2019	28	28

<i>Verbonden partij</i>	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
<i>Eigen vermogen</i>		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)	Jaarrekening 31- 12 (x € 1.000.000)
		2019	4.991	4.887
<i>Vreemd vermogen</i>		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000.000)	Jaarrekening 31- 12 (x € 1.000.000)
		2019	132.518	144.802
<i>Omvang resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2019 per € 1.000.000: 163			
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-			

Stichtingen en verenigingen

<i>Verbonden partij</i>	Stichting ROOBOL
<i>Juridische status</i>	<i>Stichting</i>
<i>Programma</i>	2 Mienskip
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslân, Dantumadiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingsschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichthoudende functie. - Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school. - Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten) - Financieel belang: - Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zonodig de stichting te ontbinden. - In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten) - De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd na het boekjaar) verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit

Verbonden partij	Stichting ROOBOL		
	beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten) De jaarrekening 2019 wordt verwacht in het najaar 2020.		
Financieel belang	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	pm	pm
Eigen vermogen	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	5.349	5.608
Vreemd vermogen	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	2.069	2.066
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 260		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	De meerjarenbegrotingen 2019 tm 2023 , die opgenomen is in de jaarrekening 2018 laten een (dalend, stijgend) negatief resultaat zien,x € 1.000: - 248; -346; -147; -173, -213. Roobol wil anticiperen op het dalend aantal leerlingen door samenwerking te zoeken met andere onderwijsbesturen en daarmee samenwerkingsscholen, brede scholen en integrale kind centra aan te gaan. In de huisvestingsprojecten wordt hierop geanticipeerd. De werkelijke leerlingenaantallen 2018 laten een stijging zien tov 2017 (pag 21 jrk 18)		

Verbonden partij	Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)								
Juridische status	Vereniging								
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer								
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24. . <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: lidmaatschap van de vereniging met stemrecht. - Financieel belang: de leden betalen contributie. De gemeente Dantumadiel, x € 1.000: 9:								
Financieel belang	<table><tr><td>Jaar</td><td>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</td><td>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</td></tr><tr><td>2020</td><td>9</td><td>9</td></tr></table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2020	9	9		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2020	9	9							
Eigen vermogen	<table><tr><td>Jaar</td><td>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</td><td>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</td></tr><tr><td>2019</td><td>pm</td><td>pm</td></tr></table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2019	pm	pm		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2019	pm	pm							
Vreemd vermogen	<table><tr><td>Jaar</td><td>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</td><td>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</td></tr><tr><td>2019</td><td>pm</td><td>pm</td></tr></table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2019	pm	pm		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2019	pm	pm							
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Geen gegevens								
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-								

Verbonden partij	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
Juridische status	Vereniging
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer

Verbonden partij	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)			
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten. • Financieel belang: ◦ De leden betalen contributie, conform de statuten. De gemeente Dantumadiel, x € 1.000: 29: Betreft contributie voor 2019.			
Financieel belang		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2019	29	29
Eigen vermogen		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2019	61.975	64.627
Vreemd vermogen		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2019	78.875	88.668
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2019 per € 1.000 : -1.174			
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	Het negatieve resultaat wordt gedekt uit het eigen vermogen.			

Verbonden partij	Stichting IJswegencentrale			
Juridische status	Stichting			
Programma	4 Werk, Bedrijf en Recreatie			
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> De gemeente Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a en Leeuwarderadeel hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: De burgemeester van Dongeradeel is voorzitter van het dagelijks bestuur. • Financieel belang: De gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a en Leeuwarderadeel geven een bijdrage van 0,045 per inwoner. • De bijdragen 2018 van de gemeente is: 852. • De jaarrekening 2019 komt eind 2020.			
Eigen vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2018	71	70
Vreemd vermogen aan het begin en het eind van het begrotingsjaar		Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
		2018	0	0
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Jaarrekening 2018 x € 1000: -1.3			
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-			

Overige verbonden partijen

Geen

Paragraaf grondbeleid

In 2021 zal de groei op de woningmarkt aanhouden. De groei zorgt ervoor dat de verkopen binnen het grondbedrijf conform prognose zullen blijven verlopen. De ontwikkeling in Dantumadiel volgt hiermee de landelijke trend.

Nota Grondbeleid 2020-2023

In juli 2020 is de Nota Grondbeleid 2020-2023 door de raad vastgesteld. In deze nota worden de hoofdlijnen van het te voeren grondbeleid voor de komende vier jaren weergegeven en worden de onderstaande doelen nagestreefd:

- De raad kaders vast laten stellen voor het te voeren grondbeleid;
- Het te voeren grondbeleid aanpassen aan de meest actuele wetgeving;
- Uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde grondbeleid;
- Duidelijkheid creëren over grondverwerving en de uitgifte van gronden;
- Inzicht bieden in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen.

Het grondbeleid heeft betrekking op de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te behalen. De Nota Grondbeleid 2020-2023 biedt de mogelijkheid om de verschillende beleidsdoelstellingen te faciliteren. Grondbezit is soms noodzakelijk om doelstellingen van beleidsterreinen op het gebied van wonen, planologie, economie, infrastructuur, natuur en recreatie te kunnen behalen.

Grondbeleid

De gemeente Dantumadiel kiest ten aanzien van het te voeren grondbeleid primair voor een actief grondbeleid. Daar waar de gemeente een sterkere stempel wil drukken op de ontwikkeling c.q. het noodzakelijk is om een ontwikkeling conform de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren, kan actief grondbeleid worden ingezet. Het is wel van belang dat het financiële risico zowel op korte termijn als lange termijn aanvaardbaar is. Bij de keuze voor actief grondbeleid wordt de raad in alle gevallen in kennis gesteld en zal bij de keuze van de verschillende beleidsinstrumenten de onderstaande afwegingen gemaakt dienen te worden:

- Komt de ontwikkeling tot stand zonder ingrijpen van de gemeente?
- Voldoet het woningaanbod van zowel woonkavels van corporaties als woon- en bedrijfskavels van derden aan het volkshuisvestingsbeleid?
- Is de gemeente bereid de risico's van een eventuele actieve opstelling te dragen?

Het uitgangspunt bij grondverwerving is de minnelijke verwerving. In dit geval is er sprake van het doen van een aankoop van gronden waarbij de gemeente met een grondeigenaar op vrijwillige basis overeenstemming bereikt.

- Planmatige verwerving van gronden vindt plaats voor zover deze past binnen de vastgestelde exploitaties van de gemeente.
- Indien nodig en mogelijk maakt de gemeente gebruik van de bevoegdheden die de Wet voorkeursrecht en de Onteigeningswet biedt.
- Bij vervreemding of verwerving van grond zal er ofwel een onvoorwaardelijke biedprocedure ofwel een taxatie door een onafhankelijke deskundige plaatsvinden.

Totaaloverzicht grondexploitatiecomplexen

Onderstaand zijn de complexen die begin 2021 in exploitatie zijn in tabelvorm weergegeven.

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Afsluiting	BW 1/1/21	BW 31/12/21
De Bosk, Feanwalden	31-12-2024	€ 663.846	€ 752.053
De Westereen East, De Westereen	31-12-2021	€ -676.386	€ -482.319
Oostersingel, De Westereen	31-12-2021	€ 898.123	€ -58.275
Jagerswei, Broeksterwald	31-12-2024	€ 91.490	€ 14.642
Totaal		€ 977.073	€ 226.101

Het verwachte resultaat van alle bovenstaande grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt na actualisatie € 904.957 op basis van de eindwaarde. De totale verliesvoorziening bij de gemeentelijke jaarrekening 2019 van alle bovenstaande grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt na actualisatie € 0.

Onderbouwing winstnemingen

Gemeenten dienen op grond van de BBV tussentijds winst te nemen bij grondexploitatiecomplexen conform de Poc-methode, de Percentage of completion. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende boekjaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie maal % opbrengstrealisatie is % poc.

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	% poc	Totale winstneming	Reeds genomen	Winstneming 2021
De Bosk, Feanwalden	65%	168.552	108.997	59.555
De Westereen East, De Westereen	100%	502.223	246.413	255.810
Oostersingel, De Westereen	100%	7.551	3.560	3.991
Jagerswei, Broeksterwald	37%	50.108	31.507	18.601
Totaal		728.434	390.477	337.957

Bij de grondexploitatiecomplexen is het Poc-percentage toegepast en prognosticeren we in het boekjaar 2021 een totale winstneming ten bedrage van € 728.434. In de boekjaren 2017 tot en met 2020 is er reeds een winst ten bedrage van € 390.477 genomen. In het boekjaar 2021 kan op basis van de huidige prognoses nog een winst ten bedrage van € 337.957 worden genomen.

Risicoberekening en vorming reserves

Er is geen vaste bestemmingsreserve gevormd voor eventuele risico's binnen het grondbedrijf. Risico's worden jaarlijks bepaald, waarna er een bedrag gereserveerd wordt ten laste van de algemene reserve. Er wordt bijvoorbeeld weergegeven wat het risico is van kostenstijging, rentestijging en uitblijven van de verkopen. Tevens is het mogelijk dat er in een bepaald grondexploitatiecomplex een specifiek risico wordt toegevoegd.

Overige gronden

Overige gronden zijn veelal agrarische gronden die de gemeente in eigendom heeft. Dit zijn strategische dan wel overige gronden. De boekwaarde van deze gronden is lager dan de marktwaarde. De gronden worden veelal verhuurd of verpacht.

Warme gronden

Sinds 2019 bestaat er naast BIE (Bouwgrond in Exploitatie) en overige gronden een nieuwe categorie gronden, namelijk 'warme gronden'. Deze gronden mogen tegen toekomstige waarde worden gewaardeerd, mits deze voldoen aan alle onderstaande criteria:

- de gronden dienen deel uit te maken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling kunnen belemmeren, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie of het masterplan mag niet in strijd zijn met het beleid van de provincie en/of de rijksoverheid;
- bij de gebiedsontwikkeling dient er sprake te zijn van betrokkenheid van de provincie of de rijksoverheid;
- het mag uitsluitend gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Voldoen de gronden niet aan bovenstaande criteria dan dient er een (tijdelijke) afwaardering plaats te vinden naar de huidige waarde, die grotendeels kan worden teruggedraaid zodra tot bouwgrond wordt besloten. Dit is een zogenaamde tijdelijke voorziening.

Bij de jaarrekening van 2019 is de Prikkebosk, Damwald gekwalificeerd als "warme gronden". Op 17 december 2019 heeft de raad een visie vastgesteld met betrekking tot de Prikkebosk, Damwald. Tevens is de provincie betrokken bij de desbetreffende gebiedsontwikkeling. Momenteel wordt het stedenbouwkundig plan met betrekking tot de gebiedsontwikkeling nader uitgewerkt. De gebiedsontwikkeling heeft betrekking op de bouw van woningen. Op basis van het stedenbouwkundig plan zal zo spoedig mogelijk een financiële

haalbaarheid analyse uitgevoerd worden. De Prikkebosk, Damwald kan in exploitatie worden genomen op het moment dat de raad de grondexploitatie heeft vastgesteld. De verwachting is dat de Prikkebosk, Damwald 2021 in exploitatie zal worden genomen.

Vaststellingsbesluit

De raad der gemeente Dantumadeel;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 15 september 2020

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de gemeentebegroting voor het jaar 2021.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad
van de gemeente Dantumadiel gehouden op 3 november 2020.

griffier

voorzitter